

X

116

Acte și articole detasate

de la presa legată de Biblioteca

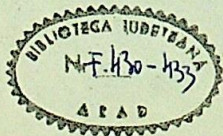
A. D. Teuopol

anii 1921-1924

Contine: 24 fue + 1 bar nota lui
Gandella

197
197

Fotografiile lui C.D.
Neoprol
si testamental

Paris - 1914.

H. D. Menozol in uniforma
de Membru al Institutului Francez (Membru Asociat
al Academiei de Științe Morale și Politice).

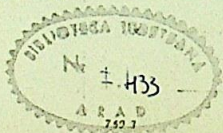
La mulți ani!

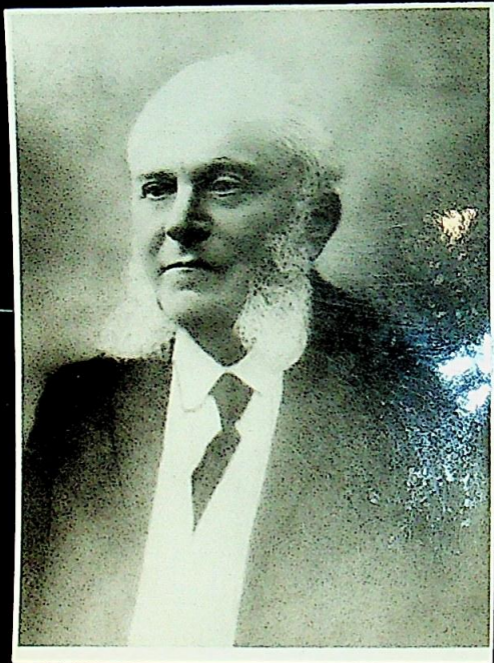
H. D. Menozol

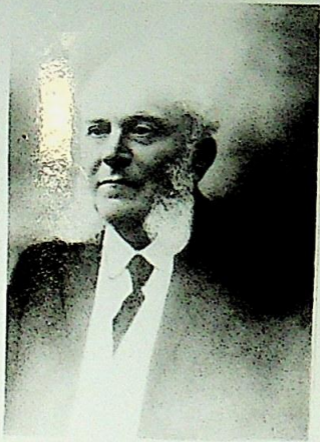
D. L. Bacaloghe

St. Asaki

100

1844.

1920

Jubilileu nostru fiind în
amintirea naşterii lui Petre.

A. D. Xenopol

Professor la Universitatea din Iași

Membru Academiei Române

Membru titular al Institutului din Franța

A. D. Xenopol se rătuiește de moarte.

(Zimi 1 Martie 1920).

(Casa din Str. Columb 12 - București).

Truete Maestre,

Cu ocazia venirii a trei
Aniilor în gata la B. ai
putea sa scrie un anuar de la
anul, si mi se da in fine o dota
si une de 1000 de lei ca salariu
+ pentru tiparii compozitiile.

En cele mai bune servituri
fapt al Statei dreptat

7 Ianuarie 1913 E. Candella

Directorului Romanilor din America,
complimente de la dvs. etc.

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 140 Lei
Pe jum. an . . . 70 Lei
Pe trei luni . . . 40 Lei

Un exemplar 1— Leu.

TELEFON P. ORAȘ ȘI
INTERURBAN No 750

ROMÂNUL

REDACTIA ȘI
ADMINISTRAȚIA
Str. Românului 1/a.

Inserțiunile se primesc
la administrație și se ta-
xează conform tarifului.

MANUSCRIPTELE
NU SE ÎNAPOIAZĂ.

Orientarea politică a Ardelenilor

de Vasile Goțdiș.

Dam astăzi urmarea articolului dlui Vasile Goțdiș, apărut în numărul nostru de ieri și în care fruntașul transilvănean face o serie de precizări, ce au stârnit o vie senzație în presa din întreaga țară:

Nu cred și nu vreau să cred, că în țara Românească ar exista partide politice, ca și să vrea răul acestei țări. Această credință o manifestă de altfel și partidul național când cere un guvern de concentrare cu toate partidele țării. Or, ar vrea partidul național să se „concentreze” cu dușmanii patriei? Sunt convins că odată „blocul ardelenesc” înfiptuit, a doua zi i se va alătura Bucovina și Basarabia și atunci acest și mai puternic „bloc al țărilor alipite” va putea să desăvârșească unirea și să determine direcția politică a României întregite. Poate chiar ca pilda bună a Ardealului să prindă și în vechiul regat, să dispară ura dintre partide și să producă acea situație dorită de toți patrioții adevărați, când în fața atâtor primejdii își vor da mâna toți iubitorii de neam pentru consolidarea României. E mare opera, mare trebuie să fie și iubirea de țară.

Poate nu voui fi înțeles. Poate voui fi rău înțeles. Cred însă că dacă „blocul ardelenesc” nu se face azi, el se va face mâine, căci îl cer interesele Ardealului și îl pretinde interesul superior al țării. Nu-mi pot pierde nădejdea, că în cele din urmă, peste toate interesele legate de bietul lut din care suntem, va învinge în suflătele noastre sentimentul unificator al solidarității naționale. Eu mi-am făcut datoria cu gândul curat și românesc, cum am făcut viața mea întreagă. Detest ura dintre frați și propagă iubirea. Ne pasă primejdiile din afară și din lăuntru. Să ne înțelegem. Nu văd nici o piedică acestei înțelegeri, decât „a pizmei răutate și orăba neamului”. Într-unul din ultimele numere ale „Neamului Românesc” d. N. Iorga spune: „Că am ajuns la o stare de sălbăteacă ură între partide, acesta e un adevăr dureros, care împiedică orice acțiune comună, atât de folositoare țării. Între principii se poate discuta, între formule se poate căuta cea mijlocie, între procedee se poate trage o rezultantă, dar între omul, care urește pe alt om și între acesta care-i întoarce ura nu este cale de mijloc”. Mă asociez din tot sufletul acestor cuvinte de aur ale marelui nostru savant istoric și le zic iubitorilor mei frați ardeleni: încetați a vă ură și vă veți înțelege!

De încheiere să mi se ierte un cuvânt în chestie personală.

Știu, că în luptele politice toate armele se socotesc bune, dacă ne pot da isbânda. Foarte adeseori locul argumentelor îl ia insulta personală. Se bănușesc intențiile, se trage la îndoială buna credință convingerilor mărturisite. Ascunsă în umbră, șoptește calomnia. Mi-e parcă rușine să mă și gândesc la vre-o apărare. Mai mult de 35 de ani am luptat cu credință pentru binele și fericirea neamului meu. Viața mea întreagă am fost om sărac, fără nici o avere. O știe d. I. Maniu și d. A. Vaida, că în 1906, când intraserăm în parlamentul deja Budapesta, contele Apponyi îmi oferise o înaltă situațiune în ministerul său. Indignat i-am respins oferta rămânând și mai departe unul din secretarii episcopesci la Arad, ca să trăiesc din mica mea leșșoară scriind procese verbale despre sedințele consistoriului.

— Ei, dar acum? — îmi șoptește umbra. Primesc orice anchetă, constituită din orice care români cinstiți, ca să examineze până în cele mai mici amănunte situația mea materială, chiar a tuturor rudeniilor mele și rezultatul să se dea publicității.

Că sunt liberal. Nu — sunt încă membru al partidului național. Încă. Fîndcă aud, că vreau să mă excomunic. Nu face trancie. Istoria cunoaște mulți foarte buni creștini, pe cari papii i-au excomunicat. Nu sunt liberal, dar nu urăsc partidul liberal, cum nu urăsc nici un partid din Țara Românească. Am chiar multe simpatii pentru partidul liberal, fîndcă știu cât de mult bine a făcut acest partid neamului românesc și cred că va mai face și în viitor. Asta nu vrea să zică, că așa trage la îndoială meritele și patriotismul celorlalte partide din țară. Și, oameni fiind, vor fi mai greșind și unii și alții. Tu însă, bietul lui muritor nu osândi, să nu fi osândit.

— Dar băncile?

Da. Sunt vesel, că mi s'a făcut onoarea de a fi cooptat în consiliile de administrație la câteva. Nu știu, întrucât ar fi liberale. La una alături de d. Const. Brătianu am văzut pe onorabilul d. Blank, la alta alături de prințul Știrbey și d. Mitilneu, despre care aud că ar fi marghitomanist, la a treia mă aflu sub președinția dlui Take Ionescu și absolut nu pot să știu, întru cât toți acești domni și români cinstiți și-ar fi vândut liberalilor conștiințele lor. Ori membri din consiliile de administrație la Banca Agrară și Banca Comercială din Cluj sau cei dela Albina din Sibiu sunt și flotele vândute?

Încât privește însă veniturile mele dela bănci, iată declar, că toate tantumele mele le dau bucuros în schimb pentru tantiemele, pe cari le va primi prietenul meu d. dr. Ștefan C. Pop dela Banca Românească, dar și mai bucuros le dau în schimb pentru acelea, pe cari le primește amicul meu d. dr. A. Vaida dela cea mai puternică bancă a țării românești, dela Banca Marmorosch, Blank et Comp., unde dsa stă foarte dinșt alături și sub președinția liberalului d. Al. Constantinescu. Și atunci umbra căjoasă ar putea să întrebe: d. Vaida, cui s'a vândut, dlui Al. Constantinescu ori dlui Blank?

Rog pe scumpii mei ardeleni, să nu se molipsească de obiceiurile proaste ale fraților din România veche, au ei și obiceiuri foarte distinse, să le primim pe acelea.

Germania va ceda.

Paris. — Puterile aliate cred, că răspunsul Germaniei la nota ultimă, adresată de Antantă, va fi mulțumitor. Germanii recunosc, că Antanta este gata să se folosească de toate mijloacele pentru a sili pe germani să execute hotărârile tratatului. Aliații, la caz de nevoie, nu se vor mărgini numai la ocuparea ținutului Ruhr, ci vor întreprinde și alte mijloace represive.

Berlin. — Guvernul a hotărât să supună nota ultimă, trimisă de Antantă, votului adunării naționale. Partidele politice vor deslega în timpul votării membrii de sub obligațiunile impuse de solidaritatea de partid, pentru ca fiecare membru al adunării naționale, să-și poată exprima în mod absolut liber voința.

Berlin. — Khar, ministrul președinte al Bavariei a sosit la Berlin, pentru a protesta la guvernul central, contra intențiunii de a accepta condițiile cuprinse în ultimatul Antantei.

(Ag. „Damian”).

Inaugurarea bibliotecii A. D. Xenopol la Arad.

În ziua de 12 Mai c. va avea loc la Palatul Cultural deschiderea bibliotecii în veci regretatului A. D. Xenopol, marele savant și istoric al neamului.

Acest ilustru fruntaș al culturii românești, își manifestase până în cel din urmă moment dorința ca vasta sa bibliotecă, formată din aproape patru mii de volume să fie donată, atunci când el va fi trecut la cele eterne, unui oraș din teritoriile alipite, pentru a servi acolo ca punct de plecare al unei intense desteptări culturale naționale, servind astfel cu imens folos nevoia de îmbogățire a cunoștințelor și a desăvârșirii inteligențelor aceluia cari și u să aprecieze importanța instrucciunii în sensul ei cel mai înalt.

În conformitate cu dorința exprimată de marile defunct, dna Xenopol, soția aceluia care a fost plâns cu atâta jale de întreaga românie, a hotărât să cedeze Aradului prețioasa bibliotecă.

Momentul când porțile bibliotecii donate în memoria sotului său, de dna Xenopol, se vor deschide larg pentru a răspândi cultura și lumina va fi fără îndoială unul din cele mai de seamă din existența acestui oraș.

Cu cât orașele au mai multe instituții de cultură, de știință și de artă, cu cât are mai multe școli, biblioteci, muzee, cu atât și viața sa culturală se va avânta mai repede pe culmi nebanuite.

Din punctul acesta de vedere se poate înțelege lesne ce binefacere cerească este pentru Arad inaugurarea unei biblioteci atâta de bogată și de variată, și în care gustul sigur și experiența, și înțicția a unui mare cărturar, au adunat decenii de gânduri, cărțile și lucrările cele mai reprezentative ale genului omenesc.

Odată cu acest mare eveniment cultural, o nouă eră se deschide pentru acest oraș de graniță, vestă prin sacrificiile ce-a făcut pentru illece națională și totuși unde încă odată nu se va putea spune că s'a făcut prea multe sacrificii.

Donația dnei Xenopol deschide Aradului orizonturi și perspective noi, creiază mijlocul de zilnică înobilare a minții și pe acela al potolirii unei explicabile sete de cunoștinți și dă generației tinere puțința să se adapte la un isvor pur de cultură, îndrumat în calea lui strălucitoare, cu jertfa a multe oboșeli de unul din cei mai glorioși reprezentanți ai Românisimului.

Aradul, de aci înainte, mai mult ca oricare alt oraș al țării va trebui să slăvească memoria marelui Xenopol, nu numai pentru meritele lui extraordinare de istoric și savant dar și pentru mărețea și admirabila lui idee de a se da vasta sa bibliotecă unui oraș din teritoriile alipite, fericire ce a fost hărăzită Aradului de o judecată sigură și adânc cunoșcătoare a nevoilor naționale.

Pentru a arăta toată bucuria noastră față de acest mare eveniment cultural ce ne așteaptă și pentru a cinsti și data aceasta ce va însemna o epocă de trezire a culturii, să șocotim ca o înaltă datorie patriotică și cățenească, să asistăm la solemnitatea inaugurării bibliotecii Xenopol în Palatul Cultural. Să ne împărtășim toți din această privilegiate înălțătoare, alătura de oamenii de știință și de litere ce vor veni din Capitală pentru a participa la deschiderea în frunte cu generoasa donatoare și cu d. ministru Trancu-Iași, care din partea ministerului său a donat deasemenea bibliotecii Aradului, numeroase volume adunate atâta de laborios.

Sfârșind articolul nostru, anunțăm deaseme-

nea cu satisfacție, caldul apel adresat de Direcțiunea Palatului Cultural, întregii societăți românești cu îndemnul ca tot ce e român să ia parte la solemnitate.

E un moment mare acesta în viața culturală a Aradului și el trebuie sărbătorit cu toată cinstea și reculegerea cuvenită.

In chestia nouilor impozite.

„Monitorul Oficial” publică următoarele relativ la impozitul pe salarii:

El este de 6 la sută.

Sunt scutiți de plata lui, funcționarii, pensionarii, amployații, impiegatii, muzicorii, etc. cari primesc un salariu (pensie) net cu orice alte accesorii, până la inclusiv: 750 lei lunar, sau 9000 lei anual în comunele cu o populație de peste 50.000 locuitori;

600 lei lunar, sau 7200 lei anual în comunele cu o populație între 15.000—50.000 locuitori inclusiv, și

500 lei lunar sau 6000 lei anual în comunele cu o populație sub 15.000 locuitori.

Instrucțiunile precizează:

„Asadar, dacă un funcționar pensionar sau lucrător din București are un salariu brut de 400 lei și spor de scumpete 400 lei, sau în total lei 800 lunar, calculul impozitului se face astfel: din salariu de 400 lei se reduce mai întâi 10, rețineri de 10 la sută la Casa pensilor, iar din restul de 360, la care se adaugă 400 lei sau din totalul de 760, se scade lei 650, rămâne a se impune lei 110”.

La această sumă va plăti contribuabilul 6 lei 60 bani.

Impozitul se aplică dela 1 Aprilie 1921, din care zi se desființează taxa de 3 la sută pe salarii, care se aplică fără nici o reducere.

Impozitul pe veniturile mobiliare, acțiuni, creanțe etc. se aplică tot dela 1 Aprilie 1921 pe: dividende, dobânzi, venituri de acțiuni, părți de fondator, venituri de creanțe, ipoteci, dobânzile plătite de stat la obligațiuni și rente, rente perpetue, tantieme.

Impozitul e de 15 la sută.

Sunt scutite dobânzile sumelor depuse la Casa de Depuneri, dobânzile creditelor urbane și rurale.

Odată cu aplicarea noului impozit, instrucțiunile dlui ministru Titulescu, precizează:

Art. 9. — Se desființează dela 1 Aprilie 1921:

In vechiul regat: impozitul de 10 la sută asupra venitului capitalurilor mobiliare.

In Ardeal: impozitul pe dobândă și rentă.

In Basarabia: impozitul asupra capitalului mobilier.

In Bucovina: impozitul pe rente și depozite.

Declaraarea capitalurilor germane din țară.

Suntem rugați din partea direcțiunei financiare din Arad a aduce la cunoștință tuturor întreprinderilor de pe teritoriul acestui județ (bănci, fabrici, exploatare și orice fel de întreprinderi, precum și comercianților, cari au capital german: acțiuni, proprietăți, titluri sau orice bunuri) să avizeze direcțiunea financiară despre aceasta în timpul cel mai scurt.

Se atrage atențiunea susamintitelor întreprinderi, că direcțiunea afară de aceasta va mai întreprinde o cercetare severă la toate întreprinderile, prin organele sale, așa că încercarea de tănuire nu va avea rezultatul dorit de tănuitori.

TEATRU, MUZICA, CINEMATOGRAFE.

TEATRUL APOLLO.

In 10, 11, 12 Mai

Romanul lui Victor Sardou

FEDORA

Dramă în 5 acte. Primactor: Francesca Bertini.

TEATRUL URANIA.

In 10, 11, 12 Mai

SENZAȚIE GAUMONT

FATALITATEA

Dramă socială în 5 acte de Louis Feuillade. Primactor: René Cresté din Tih-Minh.

INFORMAȚIUNI.

— D. Trancu-Iasi, ministrul muncii a plecat Marti seara cu Simplonul din București. Dsa va sosi azi d. a. la orele 4 la Arad.

D. ministru Trancu-Iasi va fi primit în gară de autoritățile militare și civile. Seara va avea loc un mic banchet dat în onoarea dlui ministru.

Banchetul cu invitații va avea loc Joi seara, după inaugurarea bibliotecii Xenopol.

Autoritățile, într-o ședință care a avut loc ieri d. a. la orele 5 și jum. la prefectura orașului, au hotărât definitiv programul serbărilor de inaugurare a bibliotecii Xenopol.

— Din inițiativa dlui Vasile Mircea, cu prilejul căsătoriei dlui Traian Demșoreanu s'a colectat suma de 1500 lei în folosul Asociației pentru cultura poporului român din Sibiu și pentru sporirea fondului pentru înzestrarea fetelor sărace. Suma a fost depusă la banca „Victoria”.

— Vagoanele directe pentru Karlsbad — în urma hotărârilor ce s'au luat — vor începe să circule, după toate probabilitățile, din ziua de 15 Mai.

— La 15 Mai se va redeschide sesiunea Sinodului după care va urma adunarea constituantei bisericești.

— S'a hotărât că decretul-lege actual al chirilor se va mentine până la 23 Aprilie 1922. In timpul acesta d. ministru de Justiție va lucra la o lege a chirilor care să intre în vigoare dela acea dată înainte.

— D. Take Ionescu a sosit acum trei zile în Capitală.

— Au sosit la Giurgiu venind din Bulgaria două șepuri cuprinzând întreg armamentul românesc capturat de bulgari în 1916. In acest material se află 36 tunuri și 20-mii de armă. Peste câteva zile vor sosi alte șepuri cu tunurile de cetate capturate la Turtucaia.

Toate acestea sunt date înapoi României, în virtutea celor statuate la Neully.

— „Indreptarea” anunță că d. Incuțel a format în Basarabia un nou partid politic.

— In săptămâna trecută cercetași cohorței „Moise Nicoară” au făcut o mare excursie în Bihor sub conducerea dlor profesori Dimitriu și A. Frugina, comandantul cohorței.

Cercetașii au parcurs linia Bellu—Beius—Oradea-Mare reintorcând pe la Moneasa. Grupa cercetașilor din Arad (30 cercetași) a fost primită cât se poate de calduros în Beius unde în ziua de Vineri 6 Mai au fost oaspeții Diviziei I Vânători de sub comanda dlui general Lecca.

Cercetașii excursioniști au organizat în Beius cu mult succes și o sezațoare publică.

— Ministerul de Interne aduce la cunoștința celor interesați, că la agenția de expediție „Celeritas” din Triest se găsește o mulțime de bagaje ale emigranților români întorși din America și că pentru aducerea acestor bagaje să se adreseze agenției din Triest în termenul cel mai scurt, deoarece agenția după trecerea termenului de 6 luni, va vinde bagajele depozitate la licitație publică.

— Reuniunea de cântări („Doina”) din Lipova a organizat Duminică la 2 (15) Mai c. un concert împreună cu teatrul în sala otelului „Central” din Lipova. La concert va da concurs muzica militară a reg. I Dolj, din Arad.

x S'A DESCHIS atelierul de fotografie artistică a lui Stefan Curicean în strada Simion Balint (fosta Desseffy) nr. 7. Execută tot felul de fotografii în stilul cel mai modern. Specialist în fotografierea copiilor.

INSTITUTUL DE MUZICĂ A LUI

SZALAY—BEKEFI

În Piața Avram Iancu nr. 7, va da concert cu școlarii progresivi Joi în 5 Mai 1921 la orele 4 1/2 d. în sala mare dela „Crucea Albă”. Bilete de vânzare la librăria Deák din strada Meșianu. Sza 2755-6

DACĂ DOREȘTI SĂ CUMPERI MOBILE să nu-ți pară rău de cheltuielile unui drum până la Târgul-Mureș și să vezi uriașele, splendid aranjatele saloane de mobile alina : : :

SZÉKELY ȘI RÉTI

Fabrică de mobile transilvăneană. Soc. pe A.

Lucrările sinodului eparhiei Aradului.

In ședința a treia a sinodului eparhiei Arad, ținută Luni după masă, s'au citit rapoartele comisiilor organizatorică, bisericească și epitropescă.

Comisia organizatorică a adus, între altele la cunoștința sinodului, faptul îmbucurător că Mănăstirea Hodoș-Bodrog la stăruințele P. S. Sale dlui episcop I. Papp a pus la dispoziția consistorului eparhiei Aradului suma de 100 mii lei, cu destinația ca aceasta să formeze un fond, din care să se acorde burse și ajutoare elevilor seminarului eparhiei Arad.

Sinodul a primit cu ovații furtunoase la adresa P. S. Sale dlui episcop, aceasta dăruire a Mănăstirii Hodoș-Bodrog, de mare importanță bisericească și culturală.

O altă chestiune, raportată de comisia organizatorică și care a produs adânci și legitime îngrijări este soarta parohiilor românești, din Banat, ocupate de sârbi.

In baza rapoartelor făcute de comisarii însărcinați cu conducerea alegerilor pentru sinod, s'a constatat că regimul sârbesc procedează față de parohiile românești în modul cel mai barbar și nu le recunoaște cele mai elementare drepturi, asigurate confesiunilor, chiar și în starea de abia atinse de civilizația umană. Astfel autoritățile sârbești afară de șicanele zilnice, pe cari le îndură biserica românească și credincioșii ei, nu admit nici o înfrunire bisericească și din cauza aceasta cercul Becicherecul-mare n'a putut trimite delegați la sinodul actual.

Aceasta procedură a autorităților sârbești față de biserica românească a produs o adâncă indignare și îngrijorare în rândurile reprezentanților întrușiți la sinod. Sinodul în baza propunerii comisiei a decis ca să se facă pașii necesari ca guvernul român să intervină cu toată greutatea în chestia libertății confessionale a românilor din teritoriul ocupat de sârbi și ca bisericii românești să i-se recunoască drepturile ei de către guvernul sârbesc.

Sinodul a aprobat, în baza raportului comisiei, numirea definitivă dsoarei Tulla Bogdan în calitate de directoară a internatului de fete și a mai decis ca să se ceară dela CFR, o reducere de 75 la sută pentru călătoriile făcute în legătură cu ocazia sesiunilor sinodale.

In cadrul raportului înaintat de comisia bisericească, s'a celtit adresa eparhiei Oradea-Mare, care restaurată și desfacută acum, după 225 de ani aduce mulțumiri P. S. Sale dlui episcop I. Papp și înalțășilor episcopi pentru dragostea și căldura cu care a fost păstorită eparhia Oradea-Mare în timpul în care aceasta era încadrată eparhiei Aradului, și pentru munca jertfitoare adusă de arhierii Aradului pentru ridicarea bisericească și culturală a eparhiei Oradea-Mare.

Sinodul a decis să se redacteze un răspuns de felicitare de doriri de bine și progres eparhiei surorii a Orăzii-Mari.

După celeră și aprobarea raportului comisiei epitropesci sinodul a fixat ca ședința a patra să se ție Marti dim. la orele 10, când s'a celtit și aprobat raportul comisiei școlare.

Sinodul eparhiei Aradului a trimis A. S. Sale Principelui moștenitor Carol, cu ocazia reintoarcerii sale în țară următoarea telegramă:

A. S. R. CAROL, MOȘTENITORUL TRONULUI BUCUREȘTI.

Clerul și poporul ortodox român din dieceza Aradului, întrușiți prin reprezentanții săi în sesiune sinodală ordinară Va roagă ca din prilejul norocoasei reintoarceri în țară a A. Voastre cu aleasă-Va soție A. S. R. Elena să primești expresiunea deosebitei bucurii și asigurarea sentimentului de profund devotament și dragoste sinceră a acestui sinod și a tuturor credincioșilor ortodoksi români de pe teritoriul acestei dieceze.

IOAN I. PAPP episcop, președinte.

Cărți și reviste.

CĂRȚI ȘI REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE.

OAMENI ȘI LOCURI (descrierea pozițiilor pitorești ale județului Neamt; de Mihail Sadoveanu. Pretul: Lei 15.—

DRAGOSTEA UNUI TRUBADUR, nuvele, ed. II-a de Const. Gulescu. Pretul lei 12.

AENEIS (traducere după Virgiliu) ed. IV de G. Coșbuc. Pretul: Lei 14.—

LUME NĂCĂJITĂ (povestiri) de Ion Gorun. Pretul: Lei 12.—

A apărut în editura institutului de editură „Cartea Românească”.

De vânzare la principalele librării din țară.

Puș după ce lăsa
lăstunilor și rachii a
dimprie și mi le îngrijă
cât e posibil la mână
a mi scrie

18. Oct 1925.

Domnule Niki

Stimate Domnule Niki -

De mult nu am mai stat de vorba, caci lă doram
să pot veni eu singură, mi-a fost cuneputinta
Tămălaea și cea mare, măritale la țară mi-a del
mull de grijă. Măi acum nu sunt loc mai tînă
Alălung și câte va impunati din presă de unde
vei vedea că continuu a mă ocupa de memoria
marelei mull dascal. Alălung și câte va instin
tări a aparitiei cartii ală de așteptate. Măi
daca institutiile de acolo vor cere abonamente
la "Cartea Românească". Împunam mai gendă
cu descipara manuscrisului și avem mai scure
de volumele pregătitoare ce se află la Proasta
Virey mull Domnule Niki a le impsecta
bine și a mi le trimite pe adresa mea
Culumb 12.

În chestia bustului după părerea tuturor
celor ce îl văd va trebui se rămăie în
năuntru. Am însă o cerere la Proasta
Niki stîndute alăt de constiocios. Măi reamintesti
că Tablurile afară de Puză adică cele 3 mari, le
am pus la dispozitia Proasta, nu a au donat.

pentru a se face lista de subscripții omni a
lotărie pentru statuia lui A. D. Xenopol.
Nu să poată face acolo o statuie din piatră
gândurile și a prezentărilor, iar bustul nu a
devenit cu toată majoritatea omni care ai fi
de Domnule Mihai și pentru care îți voi răspunde
pentru tot de-a viaa recunoștință, te rog
să ai cunoștință de cele persoane în
druș și spune-le te rog că dacă nu se poate
indeplini obligația subscripției sau lotărie, rog
să mi se trimită acele trei pânzi care organ
zăm aici ceva pentru adunarea fondurilor
statuiei pe care au o încredere și a face,
făcând-o aici, va da și statutul parter
Aici suntem mai în larg decât acolo
Aici tu și-au cunoștință și iubis și când
te va vorbi de el se vor deschide toate
amintirile. Madaj duce Domnule Mihai
că vei expune adică așa cum este și
vei primi răspunsul că să pot face în
luna necesitățile necesare. Nu ne cunoaștem
Volcatul și de aceea trebuie să ne implinim
cât se poate mai repede obligațiile suferite.
În primăvara sunt 5 ani necesară biblioteca și
la Arad.

Cu cea mai bună gândire și gânduri prietene
pentru T. A. Malu și sălăți A. D. Xenopol

PALATUL CULTURAL ARAD.

no. 100
Dneii Sale Domnului

membru in comitetul organizator pentru ridicarea monumentului A.D.Xenopol

Arad.

Comisia de supraveghere a Palatului Cultural din Arad, patrunda de cel mai adanc sentiment de recunoștința și pietate față de memoria marelui savant și istoric al neamului românesc care a fost A. D. X e n o p o l , a hotarat sa eternizeze mareașta figura acestui distins barbat de știința, printr'un monument ce ar impo- dobi piața din fața Palatului Cultural, numita mai nou "Piața A.D.Xenopol". Sentimentul de admirațiune pentru acest neobosit și merituos anteluptator al unirei neamului nostru pastrat cu caldura in inima fiecarui bun roman, noua ro- manilor din Arad și județ ni se impune cu o deosabita greutate și sfințenie, deoarece orașul nostru este distins cu onoarea de a pastra in biblioteca Pala- tului Cultural, numita dupa numele lui imortal "Biblioteca A.D.Xenopol" intreg ro- dul sufletului sau luminat și geniș impreama cu pretioasa comoara intelectuala, din care și-a adunat bogatele sale cunoștințe puse ca un far puternic pe alta- rul culturai naționale .

In firma convingere ca D.Voastra sunteți in deplin acord cu nobila intențiune, ce emaneaza din hotararea de mai sus a comisiei de supraveghere, ^{de} sunteți rugați

cu onoare sa binevoiti a primi si a lua la cunostinta alegerea D-voastre de membru in comitetul de organizare pentru monumentul A.D. Xenopol, in care calitate Vi-s cere cu staruinta tot sprijinul moral pentru realizarea maretui-
lui scop ce-l urmarii.

Arad la 19 Iulie 1921. **in incredintarea comisiei de supraveghere**
membru in comitetul organizator pentru ridicarea monumentului A.D. Xenopol

A R A D

Comisia de supraveghere a Palatului Cultural din Arad, partener de cel mai abun-
dant in activitate si in activitate de cercetare si de cercetare a istoric
si de cercetare a istoricului nostru care a fost A.D. Xenopol, a fost sa etezare
membru in comitetul organizator pentru ridicarea monumentului A.D. Xenopol.
Comisia de supraveghere a Palatului Cultural din Arad, partener de cel mai abun-
dant in activitate si in activitate de cercetare si de cercetare a istoric
si de cercetare a istoricului nostru care a fost A.D. Xenopol, a fost sa etezare
membru in comitetul organizator pentru ridicarea monumentului A.D. Xenopol.
Comisia de supraveghere a Palatului Cultural din Arad, partener de cel mai abun-
dant in activitate si in activitate de cercetare si de cercetare a istoric
si de cercetare a istoricului nostru care a fost A.D. Xenopol, a fost sa etezare
membru in comitetul organizator pentru ridicarea monumentului A.D. Xenopol.
Comisia de supraveghere a Palatului Cultural din Arad, partener de cel mai abun-
dant in activitate si in activitate de cercetare si de cercetare a istoric
si de cercetare a istoricului nostru care a fost A.D. Xenopol, a fost sa etezare
membru in comitetul organizator pentru ridicarea monumentului A.D. Xenopol.
Comisia de supraveghere a Palatului Cultural din Arad, partener de cel mai abun-
dant in activitate si in activitate de cercetare si de cercetare a istoric
si de cercetare a istoricului nostru care a fost A.D. Xenopol, a fost sa etezare
membru in comitetul organizator pentru ridicarea monumentului A.D. Xenopol.

Handwritten notes and signatures:
Comisia de supraveghere a Palatului Cultural din Arad
Membru in comitetul organizator pentru ridicarea monumentului A.D. Xenopol
[Signatures]

OPERA LUI A. D. XENOPOL

- En roumain. — Despre utilitatea și importanța istoriei 1866, — Cultura Națională 1869, — Istoriile civilizațiilor 1870, — Studii asupra stării noastre actuale 1871, — Scrierea lui Edgar Quinet, la Création 1871, — O inscripțiune de la Neamț 1871, — Cuvântarea festivă la mormântul lui Stefan cel Mare la Putna, 1871, — Ceva despre literatura poporană 1872, — Reforma așezămintelor noastre, 1872, — Despre învățământul școlar în genere și în special despre acel al Istoriei 1873, — O corespondență între I. Eliade și C. Negruzi 1873, — Despre Epigramă 1874, — Jurătorii la Români 1875, — Herodot în raport cu Istoria noastră 1875, Despre Rumänische Studien de Robert Rösler 1876, — Baza geografică a Istoriei Românilor 1876, — Strabon în raport cu Istoria noastră 1876, — Starea noastră economică 1878, — Bălcescu și Teutschländer, două scrierile supra lui Mihai Viteazu 1881, — Studiu asupra pozițiunii geografice a Românilor 1882, — Politica franceză în Orient 1882. — Lecția de deschidere a cursului de Istoria Românilor la Universitatea din Iași 1884, — Idealismul și realizmul 1884, — (Tous dans le Convorbiri literare), — Finanțele în Epoca Fanarioților, (Revista pentru Istorie a lui Tocilescu), Curentul naționalist (Reînvierea). Chestii pedagogice 1895, — Ideea romană în dezvoltarea poporului român 1896 (dans Arhiva de Jassy). — Războaiele dintre Ruși și Turci și înrăurirea lor asupra țărilor române, Iași 1882, 2 vol. — Teoria lui Rösler, Iași 1884, 1 vol., — Memoriu asupra învățământului superior în Moldova Iași, 1885, 1 vol., — Serbarea școlară de la Iași, acte și documente; în colaborare cu C. Erbiceanu, Iași 1885, 1 vol., — Studii economice, Craiova 1882, 1 vol., — Istoria Românilor din Dacia Traiană 1889—1893, 6 volume d'un total de 3.968 pag., — Mihail Kogălniceanu, Cuvântare de primire în Academia Română, București 1898, — Primul proiect de constituție a Moldovei, Buc. 1898, Principiile fundamentale ale Istoriei, Iași 1900, 1 vol., — Genealogia casei Calimah, Iași 1902, 1 vol., — Domnia lui Cuza-Vodă 1903, 2 vol. 1.000 pag. — Lupta între Dăneștii și Drăculeștii, Buc. 1908. Naționalismul. Politica noastră externă (2 art.) *Revista Nouă* Răd. Motru 1908. *Istoria Românilor, ediția prelucrată. 1915 (15 volume.)*
- Ecrits littéraires. — Amintiri de călătorie, 1903, 1 vol. — O suire pe Ceahlău, — Teiul din Schönau, (Arhiva 1906), — Riul, Muntele, Marea, Muntele Sal'e Hina ve, Le lum fananarului, Pădurea în promoroacă, Amintiri din Italia, lacul Königsee (Românul Literar, 1905—1907).
- En langues étrangères. — De publicanorum societatum historia ac natura iuridiciali, Berolini 1871, — Les démembrements de la Moldavie 1883, — De l'origine du peuple roumain 1883, — Les guerres daciques de l'empereur Trajan 1883, — L'Empire valacho-bulgare 1891, — Observations sur l'origine des Daco-Roumains 1894, — Bulletins historiques sur la Roumanie 1881, 1882, 1882, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888—1890, 1891—1892, 1893—1894, 1895—1899 (în colaborare cu d. A. Teodor) 1899—1907. (La Revue historique de M.

Gabriel Monod). Pierre le Grand et les pays roumains (Muséum de Louvain; Etude critique sur Gustav Le Bon, Lois psychologiques du développement des nations; G. Tarde, La Logique sociale; Labriola, Essai sur la conception matérialiste de l'histoire (La Revue critique de M. Arthur Chuquet). Les Roumains et les Grecs 1891, — Situation géographique du peuple roumain 1894, — Les Roumains et les Hongrois à propos du Millénium magyar 1896, (La Revue de géographie). Les sciences naturelles et l'histoire (Revue de Philosophie de M. Th. Ribot). Les faits de répétition et les faits de succession, 1901, — Race et Milieu 1901, — La classification des sciences et l'histoire 1901, — Etude sur une nouvelle histoire universelle (Helmolt) 1902, — La causalité dans la succession 1903—1904, — La notion de la valeur dans l'histoire 1906. — Etude sur le Lehrbuch du professeur Bernheim, 1905. — Etude sur le livre de Cesare-Rivera, il determinismo nella sociologia 1907, — L'histoire du prince Alexandre Couza traitée d'après le système des séries historiques 1908, (Revue de Synthèse historique de M. Henri Berr). Roumains et Hongrois 1902, — La question israélite en Roumanie 1902, — (La Renaissance latine). Sociologia e storia, deux articles 1904 și 1905, (Revista italiana di Sociologia). Referate über Vol. X. Hurmuzaki; Bertha, Roumains et Hongrois devant l'histoire; Pompiliu Eliade, de l'influence française en Roumanie, Max Choublier, l'Europe orientale depuis 1878 et l'article. Der Wertbegriff in der Geschichte (Deutsche Literaturzeitung in Berlin). — Historique de la question agraire en Roumanie (Mouvement Economique 1906).

Psychologie et Histoire 1901, — Répétition et successions universelle 1903, — L'Inconscient dans l'histoire 1904, — L'influence française en Roumanie 1908 (communication à l'Académie des sciences morales et politiques de Paris).

L'hypothèse dans l'histoire. (Congrès d'histoire, Paris 1900) — Nécessité d'introduction de cours sur la théorie de l'histoire dans les Universités, (Congr. de l'enseignement supérieur, Paris 1900); Interprétation psychologique des faits historiques; Congr. de psychologie de Rome 1905; Le rôle de la guerre dans le développement de la civilisation, (Congr. de sociologie de Londres 1907) — Les Roumains au Moyen-Age, Paris 1885 un vol. Etudes historiques sur le peuple roumain, Jassy 1887 un vol., — Histoire des Roumains de la Dacie trajanne avec une préface par Alfred Rambaud, 2 vol. de 1.000 pages, Paris 1890, — Les principes fondamentaux de l'histoire. Paris 1899, un vol., — (Seconde édition sous le titre Théorie de l'histoire, Paris 1908). Cours sur la Théorie de l'histoire tenu à la Sorbonne du Février 1908. Cours sur les Roumains, Histoire état matériel et intellectuel tenu au Collège de France, Novembre 1908. Le Commerce Français en Orient conférence tenu à la Conf. permanente du commerce extérieur. Renaissance économique No. 2 Dec. 1908. L'Influence française en Roumanie conférence à l'école libre du sc. politiques Annales des sc. politiques 1 Jan. 1909. Les Roumains état matériel et intellectuel, un vol. de 200 pages Paris Delagrave. L'histoire est-elle une science: Revue de Sociologie. Août-Sept. 1908.

T a b l o u

despre funcționarii, angajații și membrii familiei lor cari conviețuiesc
cu funcționarul etc. și au menaj comun.

Nr. crt.	Numele și prenumele	Gradul	Numele și prenumele membrilor de familie calitatea.	Total	Obs.
1.	Dr. Lazăr Nichi	Sef de Serv.	Aglaia Nichi soție Virgil Nichi fiu Doina Nichi fiică Floare Roșu servitoare	5	
2.	Nestor D. Covaciu	Sef de secție:	Delia Covaciu soție Nestor Covaciu jun. fiu Ioan Găgpar socru Livia Găgpar soacără Dr. Aurel Găgpar cumnat Felicia Leuca soră Terezia Bugler servitoare	8	
3.	Corneliu Tabic	Sef de birou:	Aurelia Tabic soție Vid. Maria Tabic mamă Dr. Miron Tabic frate	4	
4.	Lucia Nemet	Sab sefă birou:	Stelian Nemet fiu Victor Nemet frate Arsilia Bărtan funct. } Adrian Pop subofițer TR. }	4	chiriași in vipt
5.	Eosterina Stanca	Dactilografă:	Ioan Stanca soț	2	
6.	Emil Grecu	Camerist	Lucretia Grecu soție Gheorghe Ponta elev L.M.N. cl. IV. Pecica Petru Vostinar elev L.M.N. cl. I. Siria Mitră Tămas elev L.M.N. cl. I. Siria	5	chiriași in vipt. " " "
7.	Petru Nuțu	Camerist :	Valeria Nuțu soție Petru Nuțu fiu Elena Nuțu fiică Florica Crișan elevă L. E. Gh. Birtă cl. VIII. Incu Lucia Negreu elevă L. E. Gh. Birtă cl. II. Doina Valea elevă L. Ind. cl. VIII. Bălmăgiu Maria Sustereanu elevă L. Ind. cl. VIII. Valean	8	chiriași in vipt " " " " "
8.	Petru Coste	Camerist	Gatia Coste soție Maria Coste fiică Ana Coste fiică	4	
9.	Teodor Sălegean	Camerist	Maria Selegean soție Zenobia Barănci soacără Ioan Sfărăilă Socodor Gheorghe Miha Socodor Aurica Tămas elevă L. Com. cl. VII. Prăjesti Teodor Mocuța	7	chiriași in vipt. " " "
10.	Gheorghe Bondiș	Camerist:	Bondiș Livia soție	2	
11.	Ioan Barna	Camerist	Floare Barna soție Zeni Barna fiică	3	

Arad, 17 Aprilie 1942.

Seful Serviciului Cultural:

Dr. *C. Cioba*

PRIMARIA MUNICIPIULUI ARAD.

Serviciul Cultural

Nr.63/1942.

Report.

Domnule Primar,

In executarea ordinului circular Nr.14614 din 17 Aprilie a.e., anexat, avem onoare a Va incanta tabloul functionarilor, angajatilor și membrilor de familie in vederea intocmirii noilor cartele de alimentatie.

Arad, 17 Aprilie 1942.

Domnului Sef
Domnului Primar al Municipiului

Seful Serviciului Cultural:
Dr. Nichi

Arad.

.....

Anexă:
1. buc.

România.-

Copie.

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD.-

SERVICIUL ADMINISTRATIV.-

Nr. 14.514/1942.-

Circulara.-

Arad, la 17. Aprilie 1942.-

F.P.Urgent.

Tuturor Dlor Șefi ai Serviciilor Primăriei Municipiului

Arad.-

În conformitate cu dispozițiunile date de Prefectura județului Arad, prin publicarea nr. 3643 din 15. Aprilie a.crt. și în vederea întocmirii și a ne înainta până cel mai târziu în ziua de 10. Aprilie a.crt., orals la ora, este un tablou nouă de funcționari și personalul de serviciu din subordinea dvs. cu specificarea - deosebirii nouă - a membrilor aparținător familiei lor (soție, copii, părinți, frați, servitoare etc.) care conviețuiesc cu funcționarul, și cu menaj comun.-

PRIMĂR:
ss. Dr. Octavian Lupas

SECRETAR GENERAL.-
ss. Lăzăr Vasile.-

Pentru semnătură :-

I N V I T A R E .

Domnii membrii in comitetul de inițiativă pentru înființarea unui cerc românesc in orașul nostru sunt rugați cu onoare să binevoiască a lua parte la o consfătuire ce va avea loc in biroul direcțiunei Palatului Cultural / bibliotecă / la 7 August cor. ora 6 d.m.

Subiectul:

a/. Chestiunea localului.-

generală

b/. Fixarea datei pentru adunarea de constituire.-

Arad la 6 August 1926.

Din încredințarea comitetului:

Adara Nicolaj

Dl. Adam Gheorghe directorul băncii "Victoria"-----

" Dr. Botiș Teodor directorul Departament.Astra -----

" Col. Georgescu Pș Șeful Statului Major Div.I Cav.-----

" Dr. Iancu Cornel deputat -----

" Dr. Mărcuș Mihai senator -----

" Dr. Mărgieiu Iustin deputat -----

" Ing. Mateescu Ștefan dir.gen. Uzinele Electrice -----

" Dr Papp Teodor avocat -----

" Ing. Petrescu Nocolae -----

" Ing. Pop Octavian dir.regional C.F.R. -----

W. P. P.

J. C. C. C.

Andr.

I. M. M.

J. M. M. M.

M. M. M.

călătorit

J. M. M.

călătorit

J. M. M.

Fig. 21 III. 39

109

la schimbarea
plinei opi ma
nostrata cele de
interiori locului
est lucru de est
a institutiei la
feri de eventuale
comisiile ce sunt
nari, a publicului

cauta secte restranse
si ore si cum - precum
finit. - O obolare sau
curia intreg mersul.
de functiune in conditii
care desi si atunci era
cantam a se inlotuan
viciu este desorpanjat
aprasunt functiunea post
viciu s'indint ecola in
dov sau l'ojeta m'aria
a otot domnosa est si
la inora de multe in
relatiile secte s'at'el

Domnule ~~Director~~

Experiența făcută dela schimbarea
personalului de serviciu și prin opțiunea
obligă a vă aduce la cunoștință cele de
mai jos cu încredințarea a interveni locului
și drept - Nu face oare lucru decât
din motivul de a ~~face~~ instituția la
care lucrez, dorind a se feri de eventualele
critici și de nemulțumirile ce sunt
dusă și ce tot mai mari, a publicului
ospital.

Biblioteca

~~In biblioteca~~ această secție restrânsul
personal de serviciu în ore sîcure - precum
bine știți - un rol definit - O obște sau
instituție unuia și unuia întreg marelui.

In trecut această secție funcționa în condiții
destul de multumitoare din și atunci erau
unde plîngeri și cari căntom a de înălțare

Azi întreg oare serviciu este desorganizat
Biblioteca de imprimat funcționează foarte
rău din omul de serviciu rănduit acolo în
deastă vîntă, dar nu-l oșita ~~nu~~

suntem săditica oțot domnișoare și
ca personal în lucrăm oare multe ori
oșit, răscoală a celorlalte secții și pe

13	Vasarnap Luca sz. Duminec M. Eustrat Sontar Luca - Tassilo	1936. DECEMBR. 31 13. Decembrie
14	Hétfő Nikáz. Szil Montag Spiridon - Lothar M. Tirs. Ia 30 Ros Chodes	1936. DECEMBR. 31 14. Decembrie
15	Kedd Valer. Joh. Dienstar Valerianus - Volkw. Mart St. Eleuth.	1936. DECEMBR. 31 15. Decembrie
16	Szerda Erika Alb. Mittwoch Adelheid Fr. Anghel. Szol. Khan 8	1936. DECEMBR. 31 16. Decembrie
17	Lazar Csütörtök Donnerstar Lazarus - Eugen. Jol Danill Patr.	1936. DECEMBR. 31 17. Decembrie
18	Pentek Gracian Au. Freitag Gralianus Liebh. Vineri Sevas. si Z.	1936. DECEMBR. 31 18. Decembrie
19	Sombat Pelegia V. Samstag Samstags Bontac. P. Viola - Dagomar 5. S. Vplias	1936. DECEMBR. 31 19. Decembrie

necontrolat. -
Sola de lectură funcționează
miserabil cu primărie și în
 un de serviciu care crede că publicul
 trebuie să-l servească pe el. - Nu pot
 face din el nimic total încă.
 Nu există nimeni să supravegheze în
 ordine bună ceea ce trimite la mine
 el nemisericordant sau de fe seamă
 în ofel de condiții răzuite.
 Doar scama ce multumire foarte
 există în publicul vizitator care
 de multe ori pleacă fără a primi
 cele scrute deoarece fiind atât en-
 est și domniașă trebuie ocupată
 în altă parte și-l putem găsi
 un exemplu și-l servim. -

Deportat. - De la plecare custodii
 selegau într-o lună de costoteare
 a fost întreruptă. - Omul de

Samhain St. Spirid	12	Sambata Maxentius - Oct. 11 28 S. Mike
Vineri Cuv. Dan.	11	Szombat Otilia Gab. Fretag Damaz. Arp.
Joi Min. Mar.	10	Donnerstag Judith Csutortok Melk. Judh
Mercuri Zam. Sf. A.	9	Mittwoch Leokadia - Gudrun 25 Channa
Marti C. Patallie	8	Szerda F. Peter Nat. Dienstag Maria Empl. Asta Kedd Maria sz. fog.
Luni C. Ambros	7	Montag Ambrosius - Sierb. Ambros Hétfo
Dumineca St. Nicolae	6	Sonntag Nikolaus Vasarnap Miklos pk.

serviciu primit in locul lui m. l.
putem intrebrinta (nu amasta
~~nu~~ nici literile gotice) tot celalalt
om de serviciu a trebuit sa-l dau
copiator la biblioteca de instrument
unde de multe ori mi-a occotut un
de oprim.

Muzeele - De ocoasta reche
vorber, - deri nu intra in otabitul
mele, - din unuatoarele motive:

Goile in strajeria, pentru
noi sunt ~~pe~~ cele mai active file
Atunci vin scolile vipiteoz ga-
lerile, se tin conferinte despre
barbolii inseruati ei orodulni-
etc. - Omul de serviciu ce
era incizinte aici involose a
de explicati despre pictori, toblo-
ni ~~si~~ ~~si~~ ~~si~~ ~~si~~ ~~si~~

Sambata S. M. Dio. Sabbas Abl. - Arn. 21 s. Valcov	5	Sambata Sabbas V.
Vineri Varv. f. Freitag Barbara Borbala vl. Pentek	4	Vineri Freitag Barbara Borbala vl. Pentek
Joi Sofr. Teod. Donnerstag Franz Xav. - Gib.	3	Joi Donnerstag Franz Xav. - Gib.
Mercuri Pr. Avac. Mittwoch Bibiana - Sigram	2	Mercuri Mittwoch Bibiana Au. Szerda
Marti P. Na. si E. Dienstag Elza - Oskar	1	Marti Dienstag Elza - Oskar
Luni Ap. Andr. Montag Andreas ap.	30	Luni Montag Andreas ap.
Duminica Pat. Filom. Sonntag Saturnus - Eberh.	29	Duminica Sonntag Saturnus - Eberh.
Vaserna Szaturn n		Vaserna Szaturn n

DECEMV.—DEC.

Unirea Ardealului

Accesi explicati date de acel
nu erau multumitoru spun
ocest lucru in calitate de muzic
~~case sunt~~ Azi omul incredintat
cu conducerea n. ingrijirea in-
zului este inexistent. - Nu
se poate intrebrinta la nimic
in ce priveste aceasta actiune

Nu stie vorbi, e solbatic, supe
de lume sau ca normal tumura
celor cari in vizitaci este forte
mare

sola de conferinta sufero.
de oculos nojmur. omul inexistat
cu muzic oca n. aceasta sola

Azi nu orem cine n. oprindo.
luminile. - Cund reprezentati
teatrului "Munca n. Hoia Zimn-

22	Vasárnap Cecilia Sombat Cecilia
23	Hétfő Klemen - Laut S. Montag Klemens - Wolfgang
24	Martí János, Emma Dienstag Joh. v. K. - Albrecht
25	Mercuri Katalin vt. Mittwoch Szerda Katharine
26	Jól Berch. János Donnerstag Csütörtök
27	Veneri Maria, Virg. Frédag Kontek Virgilius - Wilfride
28	Sambata István ap. Samsdag Sosthenes - Günther

venit în vază solă sau ordnat
a se vedea de luminile fiind
scoră. Au fost refuzat pe
motivul că i-e frică de l
scutură; tot oare se întâmplă
în cu oprimența confuziei
și în general săbișe.

Domnul Director, cu
schitat numai neajunsurile și
ne multumirile publicului
vizitator este și de multe perso-
nale. Este o înșiră de înșiră
și înșiră de înșiră în toate
partile înșiră și înșiră cu
constanță înșiră că o înșiră
nu au fost pe deplin înșiră
de înșiră și înșiră în
și înșiră înșiră înșiră înșiră
Brebom.

MONICIPIULUI ARAD.

Serviciul Cultural.

Nr. 72/1942.

0212/1942 016865

Domnule Sef.

In vederea infiintării unui parc sportiv, in Parcul Eminescu cu onoare Vă rog să binevoiți a întocmi un proiect cu demonstrarea sumelor necesare la realizarea lui.-

Arad .28 aprilie 1942.

Seful Serviciului Cultural:

Dr. Nich² Lazar.

Către

Serviciul Tehnic al Primăriei

Arad.

VII

Repararea câncilor de la balco-
ne și a scocurilor de lași. Repararea
parapetelor de la scări și balcoane.

Construcția și repararea în interior a
oprește și repararea tuturor ap-
lor înaintea parșilor de pericid
pentru ~~diminuarea~~ producerea
curecibului și fetei.

Instalarea a 6 oglinzi mici și
a 2 oglinzi mari în cabinetele arti-
stilor.

Reparații de întreținere, lucrări
de tâmplărie și lacătărie.

III IIII I I
IIII II II
IIII III IIIII IIIII

Cu deciziunea nr...../1977. s.a acceptat donațiunea în
cută pinacoteei Palatului Cultural de către Asociația Tinerilor
Pictori Progresisti Laghiari și sa ordonat ca tabloul intitulat
" Vedere din Liza Mare să fie trecut în inventarul pinacoteei
Palatului Cultural.

Not. Primariu M.

Deciziune.

Nr...../1977.

Serv. Bibl. și Muzeu Comunele

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD.

D E V I Z .

pentru lucrările de mici transformări necesare a se executa
la clădirea Căminului Cultural Central "Grădărenesc" N. BALCESCU, /foaie
Palatul Cultural/.

1. Demontarea unei uși existente la muzeu și montarea în antreul din etaj ce duce în muzeu pentru amenajarea unei birou inclusiv ajustarea tamplăriei de ușe și montarea adopției de la ușă global lei:.....	281.-
2. În zidirea ușii la antreul ce duce în muzeu cu mortar de var amestecat cu ciment în locul mai sus amintit in- clusiv executarea boltiturii deasupra ușii C.R.7 b. m.c. 2.5 a lei 3092.-....	7605.-
3. Tenonirea peretilor noi ziditi cu mortar de var în proporție 1:3 C.K. 3 m.p.17.8 a lei 50.....	890.-
4. Executarea de glet de var la pereții noi ziditi C.K. C. m.p.17.8 a lei 12.....	214.-
5. Zăgrăvirea pereților și a tavanelor în "colori de apă" executat într-un singur ton dat cu două role C.S.8 b. m.p.75.71 a lei 28 -	2120.-
6. Executarea de reparații de tenoneli și zăgrăveli în locul unde s-a scos ușa. global lei:.....	350.-
7. R.A.B. 25%	12.600.-
8. Impozit 0,5%	3000.-
	75.-
Se scade 5% lucrări executate în antreuzidă	15075.-
	1206.-
Se scade 9% conform ordinului M.A.I.4946/63685 din 29 Noembrie 1949.....	13869.-
	1248.-
Total lei:	12.681.-

Anul 9 Martie 1950.

Șeful Secției Edilitare
și Urbanism

H. I. Buzil

Înlocuitor

Cașcavă

Verificat conform dispozițiilor
art. 23 din Legea privind apărarea
patrimoniului public.

Șeful Secției

Baza și analiza prețurilor.

Prețuri de bază a materialelor зграднихих

1.mc.nisip.....	Lei: 700	
1.mc.var pastă	" 2660.-	
1.mc.apă	" 20.-	
1.mc.cărămidă....	" 7.-	
1.kgr.ciment.....	" 10.-	
1. " ver bulgar.....	" 6.-	
1. " hună.....	" 6.-	
1. " ciment.....	" 200.-	
1. " olei.....	" 325.-	
1. " ipsos.....	" 6.-	
1. " coloranți.....	" 133.-	
1.cosău glas papir "	55.-	

b/Prețuri de bază a manoperei:

Zidar I a lei.....	22.-
zidar II a "	27.-
manopera transformată la	
zidar lei.....	21.-

1.Fenestri interioare 1.3 C.K.3

Materiale:

var pastă mc.0.007 a lei.....	2660 =	18.62.
nisip mc.0.020 a lei.....	700 =	14
apă mc.0.005 a "	20 =	0.10.

Manoperă

transformată ore 0.80 a lei.....	21 =	16.80.
		<hr/>
	rotund 50 lei mp.	49.52.

2.Clet de var pentru fenestri la pereti
executat cu pastă de var trecută prin
sită C.K.2.4

Materiale:

var pastă mc. 0.001 a lei.....	2660 =	2.66.
--------------------------------	--------	-------

Manopera transformată

ore 0.45 a lei.....	21 =	9.45.
	rotund 12 lei mp.	<hr/>
		12.11.

3. Zidărie de cărămidă C.E.7 h.

Materiale

cărămidă mc.300 a lei.....	7 =	2100.
var pastă mc. 0.076 a lei.....	2660 =	202.-
ciment kgr. 25 a lei.....	10 =	250.-
nisip mc. 0.23 a lei.....	700 =	161.-
apă mc. 0.100 a lei.....	20 =	2.-

Manopera transformată

ore 15.60 a lei.....	21 =	327.6
----------------------	------	-------

rotund 3042. Lei mc.

3042.6

Zăgrăviri în onluri de apă la pereți și tavane cu 2 role C.S.8 b.		
var bulgări 0.05 kgr. á lei.....	6 =	0.30.
Huma 0.20.kgr. á lei.....	6 =	1.20.
săpun 0.015." á lei.....	200=	3.
Șlei 0.019 kgr. á lei.....	325=	6.17.
Ipsos 0.05 " " ".....	6=	0.30.
coloranți 0.03.kgr. á lei.....	135=	4.05.
glasapapir 0.05 coale á lei.....	35=	1.75.
Manoană transformată oxo 0.55 á lei...	21=	11.55
rotund 28 lei mp.		<hr/> 26.324

Arad, 8 Martie 1950.

Ceșul Secției Edilitare
și Urbanism

H. I. Buncă

Intocmit
Conducător *[Signature]*

Verificat conform dispozi-
țiilor cuprinse în art. 23.
din Legea pentru apărarea
patrimoniului public.

[Signature]

Serviciul Cultural

Nr. 53587/1940.

21-23 Parchet
 74/86 Min. Cult.
 19. Cluj Nap.
 DECIZIUNE.

Noi, Primarul Municipiului Arad, văzând cererea dlui Ion Ilieș, agent teatral, prin care solicită să i se pună la dispoziție sala teatrului comunal, pentru seara zilei de 13 Ianuarie 1941, în vederea aranjării unei reprezentații teatrale cu Trupa de sub conducerea dlui artist N. Kiriteșcu cu piesa "Fata dela Mansardă", solicitând totodată și scutire de plata taxei pentru afisaj, văzând și ordinul Direcțiunii Generale a Teatrelor și Operelor Române, cu Nr. 11707 din 5 Decembrie a.c., având în vedere deciziunea noastră Nr. 53949/1940, în baza referatului Serviciului Cultural și a dreptului conferit nouă de art. 15 al legii administrative,

DECIDEM:

Art. I. Se pune la dispoziția dlui Ilieș Ion, agent teatral, sala teatrului comunal din orașul nostru pentru seara zilei de 13 Ianuarie 1941, în vederea aranjării unei reprezentații teatrale, cu Trupa teatrală de sub conducerea dlui N. Kiriteșcu artist din București-pe lângă următoarele condițiuni:

- a/Se acordă scutire de plata taxei pentru folosința sălii.
- b/Petentul va achita, în casieria Municipiului suma de Lei: 50 drept taxă de afisaj.
- c/Va achita, anticipat la mâinile dlui Dr. I. Regneală administratorul teatrului comunal cu cel puțin 48 de ore înainte de începerea reprezentației următoarele taxe: 1000 Lei pentru luminat, 400 Lei pentru curățit, 4500 Lei pentru încălzit, 1000 Lei diurna personalului tehnic și 480 Lei diurna personalului de control, total suma de Lei: 7480 saptemii ~~patru~~ sute ~~cinci~~ zece.
- d/Dl. Administrator al teatrului din suma încasată pentru încălzitul sălii va procura combustibilul necesar, din restul sumei va achita celelalte cheltueli efective.
- e/Se invită petentul, ca înainte de începerea spectacolului, să prezinte dlui administrator al teatrului autorizația Ministerială vizată de Comandamentul Militar al Regiunii precum și autorizația autorilor români prevăzută de art. 156 din legea teatrelor publicate în Mon. of. Nr. 66 din 20 Martie 1937, căci în caz contrar nu va putea aranja spectacolul dl. administrator nedeschizând sala de spectacole.
- f/La spectacol trebuie să asiste o gardă de poliție compusă din cel puțin 4 sergenți și garda de pompieri la căror diurnă va fi suportată de către petiționar, ~~care vor fi prezentați la deschiderea teatrului.~~
- g/În orchestra și în sală nu se admit locuri suplimentare.
- h/Accessul la loje se va face în următorul mod: în lojele prosceniu parter și etaj I. vor intra 6 persoane în lojele din parter vor intra 5 persoane, în cele din etajul I și II. 4 persoane, Biletele pentru loje se vor face pentru fiecare persoană aparte și se vor da individual controlorului.
- i/Se va percepe după fiecare bilet vândut câte un leu în favorul fondului de asistență socială al Primăriei. Suma încasată se va preda, împreună cu un borderou vizat de controlorul fiscal, dlui administrator al teatrului pentru a fi vărsată primăriei.
- j/Se vor rezerva gratuit următoarele locuri oficiale: etaj I. stânga loja Nr. 0 Garnizoanei, prosceniu dreapta loja Nr. 0 Primarului, locul Nr. 19 stânga dlui Chestor de poliție, locurile 18-20 dreapta dlui Administrator al teatrului, locul Nr. 42 dreapta dlui Comandant al pompierilor, locul Nr. 43 stânga dlui Medic șef al Municipiului, locurile Nr. 44-46 dreapta reprezentantului Ministerului Cultelor și Artelor, locurile Nr. 66-68 dreapta Administrației Financiare.
 În loja Nr. 0 din etajul I. dreapta - fostă a Comisiei teatrale - pe persoana celorlalte autorități care în baza legilor în vigoare au dreptul la locuri preferențiale.

lui, cu 3/4 de ora înainte de începerea spectacolului.

ciare. Deasemenea se va pune la dispoziția Primăriei pentru funcționarii Municipiului cu 50% reducere din costul lor următoarele bilete; loșele Nr. 18 și 32, 2 locuri Nr. 69-71, 4 locuri Nr. 136-142 și 8 locuri Nr. 227-241 care se vor plăti prin funcționarii de bancă de bănuți de casă de la cabinetul Primăriei.

Art. II. Dl. Chestor al poliției este rugat a ordona personalului de serviciu destinat la spectacol, să supravegheze cu seriozitate la menținerea ordinii, iar persoanelor care ar tulbura ordinea și liniștea, mai cu seamă celor care ar fuma în alte locuri decât în fumaie să le drezeze procese verbale de contravenție și să fie înaintate justiției.

Art. III. Această decizie este executorie și va fi adusă la îndeplinire de către Dl. Secretar General cărui i se va comunica în original Serviciile Cultural, Financiar, bir. venit. indirecte și dl. Administrator al teatrului cărora li se va comunica în copie urmând a fi publicată comunicată și afisată.

Dată în Cabinetul nostru din localul Primăriei Municipiului Arad, astăzi.....

Primar :

Secretar General :

Seful Serviciului Cultural :

L. Nicky

Nr. 53687/1940.

Dlui. Secretar General.

Domnule Primar !

Am onoare a Vă raporta, că din depozitul cadrelor scoase din muzeul anilor 1848/49, custodele Nuțu Petru, la ordinul dlui bibliotecar Covaciu Nestor și al dlui mezeolog Tiucra Teodor - dupăcum mi-a raportat custodele personal - a ridicat 4 buc. cadre aurite, pe care le-a dus la firma Freimann, Dl Covaciu mi-a amintit ~~ca~~ in treacăt acest lucru, afirmând că dl. Aj. Primar Dr. O. Lupaș ar fi dat aprobarea pentru vindicarea cadrelor, ca imprumut pe un timp mai scurt.

Fiind cadrele cuprinse în inventarul muzeului și formând averea Palatului Cultural, pentru acărui inventar subsemnatul port in primul rând răspunderea morală și materială, cu onoare raportez cazul descris mai sus și Vă rog să binevoiți a lua act despre cele raportate, luând totodată măsurile care le credeți de cuviință.-

Prin prezentul raport am dorit să fiu acoperit in calitatea de director al Palatului Cultural și să fiu descărcat de răspunderea pentru cele 4 / patru / cadre menționate.-

Arad la 12 Februarie 1942.

Directorul Palatului Cultural:

L. Nischj

D-Sale Dlui

PRIMAR al Municipiului

Arad.

13. II. 1942.

Raportul prezintă personal
dlui Aj. Primar Lupaș, a fost luat la
cunoscință în mod confidențial, lobuit la
doritul dlui Dr. Lupaș, și a fost înregistrat
pentru a nu influența numirea dlui Tiucra
în mod defavorabil ca mezeolog al Palat. Cult.
L. Nischj

Secțiunea VI.

La școala Frinără nr.3 din str. Lee Barna
str. Barbu Lăutaru
str. Lee Barna
str. Ana Milea de la Cpt. Ignat până la str. Barbu
Lăutaru.

str. Crucii
str. Cărmăzarilor
str. Boroventilor
str. Grosescu de la Cpt. Ignat la malul mureșului
str. Crivitei de la Cpt. Ignat până la Digul Mureșului
str. Luceafărul
str. Cituz de la Cpt. Ignat până la Barbu Lăutaru
str. Primăverii
str. Pionierilor
Cimitirul Pomenirea
Rahovei de la Cpt. Ignat până la Malul Mureșului
str. Sava Măicu de la Cpt. Ignat până la str. Corilor
str. Mășinilor
str. Suci
str. Lunarilor
str. Văcărești
str. Corilor

Secțiunea VII. La Grădina de Copii nr.6 din str. Mama Pompiliu.

str. Abatorului
Reg. 2 alba Iulia
aerportul
Str. Biruinței
str. Ana Milea de la Cpt. Ignat la Spitalul de Copii
str. Metropolitul Brancovici
str. Bădroșului
str. Gen. Coanda
Ferma Coala
str. Gresa
str. Crivitei de la Cpt. Ignat la str. Abatorului
str. Grosescu până la str. Abatorului
Școala Hiperdrom
str. Cpt. Ignat
str. Izlazului
str. Latină
str. Mica României
str. Mama Pompiliu
str. Dr. Bere
str. Căminul de viteză
str. Cituz de la Cpt. Ignat la Spitalul de Copii
str. Dr. Katin
str. Sava Măicu de la Cpt. Ignat la str. Abator
str. Rahovei de la Cpt. Ignat la str. Abator
str. Bădroșului

Secțiunea VIII. La școala superioară Comerț de rețea Piața mării Viteazului

str. Chiba Birta
str. Crișan
str. Dr. Davila
str. I. Decanvrie
Mul. Elisabeta de la Gen. Grigorescu la Măron Găru
Mul. Ferdinand de la Crișan la str. M. Grigorescu
str. I. Grosescu
str. M. Grigorescu
str. 3 Ierarhii
str. S. Leucutia
str. Gen. Moșoi
str. A. Mureșan
str. Măcărași
str. B. Măracinei
str. Gen. Praporgescu

Contractilant

Despre 2966 Lei adică Douămii nouă sute șasezeci și șase
Lei, care sumă au plătit Direcțiunii Palat. Cult.
ca taxe încuse din biletele vândute cu prilejul ser-
hoarei culturale din 19/II. 1972.

Având la 20 Februarie 1972.

S'a vândut:

212 bilete à 10 Lei
90 " à 5 "
132 " à 3 "

2120 Lei
450 "
396 "

Total 2966 Lei. Teodor Tasea

20/II 1972

II. *Sentance*.

dim. 19/II. 1922.

Cheltuielile

Avute la Serviciul cultural din 19/II. a.c.

Incãlãiturã, luminatul și curăț. sal. v. t.	1500 lei	
Flori, trei corpe - - -	150 "	
Vin pentru orchestra militarã	100 "	
Oameni tor - 3 - dela teatru pentru montarea cortinei din fond	60 "	1000. 971
Trașuri	40 "	
1 garniturã bilete	50 "	
a.) Personalului de control și servicii " 6 à 20 lei	120 "	
b.) Onorarii caricului	50 "	
	2075	# 29.

Bilete vândute	2966 lei
1 lojã	60 "
2 bilete fam. Larar	20 "
	3046 lei

Cheltuielile

2075
971 lei.

2 chilaute ca aduace.
Venit curat:

Vichi
dir.

Pagina la Orchestra
 1000 / 971
 [Signature]

Centobol / Laminaria 3046 Lei

27 / Opeltus 2075

Leaves, roots 971. Lei. - exact.

Head, la. 20. hactis 1922.

W. M. ...

a)

5 bucate à 8 lei 08 bani - Lei 40.40 bani
1 sticlă ^{trus.} 2 buc. penete 15L.

Achitat
1922 V/2.

Total 55 lei 40.

PAULINA KRAUSS
Librăria
ABA

Paulina Krauss

55.40 lei Librăria
4.60 lei bacia, servonului de la. licen

60.00 lei

Nichy

No. _____ N. sz. Arad, 1922. / 22. hó. n.

St. Dl.
Tekintetes

Kultur Palotai Igazg.

Notă de preluare — Átvételi-jegy

cu care recunescem ca enumera din jos si prin marfurile recomandate dela firma **H. BLOCH** fere obiectonal pe debita nostra am primit.

melylyel elismerem, hogy alább felsorolt és általam megrendelt árukat **BLOCH H.** cég161 szám1ánk terhére kifogástalanul átvettem.

	Multima Mennyiség	NUMELE — MEGNEVEZÉS	No. Szám	Pretul — Ár	
				Lei	bani
1	1	szavat jegy			
2		Polibros	Lei	55	
3					
4					
5					
6					
7		FENTI ÖSSZES ÁTVÉTELET			
8		KÜZÖNETTEL IGAZOLJA			
9		BLOCH H.			
10		DAPIREBENKEDÉS, KÖNYVNYOMDA			
11		MÉNYELVÉLETI CSIKER BARTANA			
12					

Reconoastem transportului
Az átvétel elismerem

LIBRĂRIA BIEZIANA
ARAD, BIA 200. 200. 200.

Fegyver

120. lei az az "Székely" névvel
mely összeget. Hát a fegyveredő.
20. lei fejenként. Hírfizetés.

20. lei - felvettem Kónrad János
20. lei - felvettem. Niki Péter
20. lei - felvettem Árvai István
20. lei - felvettem Román György
20. lei - felvettem Kina Imre
20. lei - felvettem Budai Károly
120. lei Összeget

Szad 1922. II. 5. est

Jacob Kónrad
Tervező

Constanta

Am primit cu
placere din partea
d-voastra scrisoarea
de Lei 50.

✓
Teodor Tancu

6/11 1892

Socoloala

Vandutului și a greselor avute la III. Sărbătoare Cult. din 3/11.

Venit total (vezi Advervența!) 2745 Lei
sub H./

Grese: a.) sala și încălzitul 1325 Lei ✓
b.) onorariu cântărețului 100 Lei ✓
c.) personalului de control 120 Lei ✓
1 garnitură bilete 50 Lei ✓
trăsura 40 Lei ✓
pentru muzica militară din 100 Lei ✓

1735 Lei

~~1735 Lei~~
Venit curat 1010 Lei adecă

Manierece Lei. —

Arad la 7/XII 1922.

D. L. Vichici

Yadurece. La controlul și venitul în Lei 2745. —

director.

cheltuieli 1735.

venit curat în Lei 1010

Manierece Lei. —

aprobă. Arad, la 3. XII 1922.

1922.
B. Miron

Esthas

În Jurnalul de conta a Palat. Cult.

Proz. 116.	Lumina curativă săli la Seratoarea III.	400 Lei
" 117.	Lucătura săli	925 "
		<hr/>
		Total 1325 Lei

Pentru ideub. Late!

La 7/XII 922. —

D. Mich,
director.

Socoloala

Vandutului și a greselor avute la III. Serătoare Cult. din 3/11.

Venit total (venit Adunarea!) 2745 Lei
sub H. I.

Grese: a.) sala și încălțitul 1325 Lei ✓
b.) onorariu câștigului 100 Lei ✓
c.) personalului de control 120 Lei ✓
 - garnitură bilete 50 Lei ✓
 - frăsură 40 Lei ✓
 - pentru muzică militară din 100 Lei ✓

1735 Lei

~~1735 Lei~~ Venit curat 1010 Lei adecă

Manisreze Lei. —

Arad la 7/11 1922.

D. L. Vichi

Yadnexe. La controlul și venitul cu Lei 2745 —

directora

cheltuielile 1735

venit curat cu Lei 1010

Manisreze Lei. —

aprobă. Arad, la 3/11 1923.

[Handwritten signature]

Societatea Cult. III (VIII.)
din 31/10. 1922. —

Chr. Lăuțu

Despre 50 Lei, adică Cincizeci Lei, care
sumă am primit ca onorariu pentru vînderea
brevetelor cu dreptul, Serioarei Culturale
din 19/II. a. c.

Arad la 20/ Februarie 1922.

Teodor Tascu

Fegyver

120. lei az az Szén-hűtési, mely összerakta
Február 19-én megteremtett. Kár
alalmával. Ha fegyveredő díjazás fejében
ezen összegű felvettem.

20. lei felvettem. - Jacob Kovács

20 lei felvettem. - Vitéz Péter

20 lei felvettem. - Kossuth György

20 lei felvettem. - Anna István

20 lei felvettem. - Dina Anna

20 lei felvettem. - Buda Károly

120. Összeg

Óbrad 1922. II. 19-én
Jacob Kovács
Csernót

Contractilanți

Despre 4024 Lei adevărați Patrimoniindouarecisi -
 patru Lei, care sumă au plătit directorului Palat.
 Culs. dl. Delarar Nichi ca taxa încasată din bilete-
 le vândute cu prilejul serătoarei culturale (III.) din
 5/III. 1922.
 Arad la 6/III 1922.

S'a vândut :

250 bilete à 10 lei	2500 Lei ✓	^{cașier} Scobor Scobor
180 " à 5 "	900 ✓	
108 " à 3 "	324 ✓	
100 " à 3 "	300 ✓ (loc de stat. !)	
<hr/>		
2 loje à 60 lei	4024 Lei	
țigara solvire	120 ✓	
dela elevi	40 ✓	dl. Mikail Covrig-Rohianu
	120 ✓	
<hr/>		
Total	4304 lei	
	<hr/> <hr/>	Delarar Nichi

Árad szab. kir. város közmívelődési intézetének igazgatójától.

.....SZ.

191.....

III

Áraskoara

6/III. 1922

Arde

Subscripșul noștriu, de data
semnăturii în a. 1932, din 3/IV. a. a.
am predat. Directorului Palatului
Cultural, numărul de Lec. 27. IV
Oderii Lei Doamnei Apatenței
patronului și simeu. N.B.
(Am bilete și dala eloi.)

Prin 1/IV 1932

Petru Milosav
Rassas

Contractanta

Despre 4084 Lei adică Patru mii opt sute și optzeci și patru Lei,
care sumă am plătit Direcțiunii Palat. Cult. din
prețul bilețelor vândute în prolejul Sărbătorii Culturale
cele IV. din 19/III. 1922.

Arad la 22 Martie 1922.

Să vândut de către Direcțiunea Palat. Cult:

1 lojă d-lui Episcop J. Papp	60 Lei ✓
1 lojă d-lui Vasile Goldis	100 " ✓
	160 ✓
	4084 ✓

Suma totală 4244 Lei

~~Tasie~~
canon.

Michij
dir.

Christa

Despre 10 Lei adică 'Sincierei' Lei, care sumă
am primit de la Direcțiunea Palat. Cult. ca
onorar de carier pentru vânzarea biletelor
cu pilejul serătoarei culturale IV. din 19/IV. 9. r.

Avad la 22 Martie 1977.

Toma
carier

A Kulturpalota igazgatójától.

0079

urnak

ARAD.

Értesitem, hogy 19/III. án tartandó hangversenyen
használandó zongora díja fejében 100 K. f. a Kölcsey
Egyesület és Filharmonia Egyesület zongora alapjára befizetett.

Arad, 1912. III. 24.

igazgató.

A Filharmonia-Egyesület T. Pénztárának ARAD.

Erősen

ARAD

szám

0059

A Kulturális Intézet

191

11

- 120. lei: ar. ar. Csák hármas, mely összeget. Hat jegyzet. díj gyűjtem. felvétel.
- 20. lei: felvétel Jacob Kovacs
- 20. lei: felvétel Stefan Arvai
- 20. lei: felvétel Peter Andri
- 20. lei: felvétel Karl Bidai
- 20. lei: felvétel Vinnie Dina
- 20. lei: felvétel Georg Roman

120. lei: J. Kovacs

Arad 1922. III. 19. évi

Jacob Kovacs
Eremős

6.

Memorandul Nr. 1

Christiana

Muzica

Am primit suma de lei (300) trei sute, platita pentru cantarea orchestrei la Festivalul cultural in ziua de 19. Martie 1922.

Sub. repul. muzica
@ P. P. Carusi

19. III 1922
Irad.

100
152
82
252
1100
3450

Socoleala

dela Scaratoarea Culturală VI (XI.) din 28/11/1923.

Venitul din bilete (aducera a.) 4085 Lei

Cheltuieli: sala 400 Lei (adu. b.)

incalzirea	925 y	adu. c.)
cazarea dom. Cas. Regi	500 "	
onor. camierului	100 t	adu. d.)
personalului de cantin.	720 w	adu. f.)
darea de stat	100 v	adu. g.)
U. garniturii bilete	50 "	
flori etc. de la U.	250 "	
tranzituri si banci	80 "	

2525 Lei

6 aducere.

Venit curat

1560 Lei aduca

Manusc. cunoscute, sasa teei Lei, ce s'a copleus la banca Victoria

cu Librul de depuneri N° 36790.

cu penitenti
abaltului

4985 Lei

2525

Real

1560

Manusc. cunoscute, sasa teei Lei rest sa se perfina.

Real, la 18. septembrie 1923.

Real la 31/11 1923 Ștefan Mădă
ștefan

Ștefan

Árad szab. kir. város közművelődési intézetének igazgatójától.

SZ.

191

Serádoarea
III (XI.)

dim 287. 1983.

Palatulus

Deposited in the name of the
'Optocera' in the name of the
Our present - 'Palatulus' Palatulus
Cultural part of the name of the
Date 28/1/1933

Palatulus

Road 29/1/1933

Palatulus
racer

Estas

din Jurnalul principal de casa a
Palat. C. U. S.

Poz. 169. Fecătuirea satului mare la Seraloarea VI. 629/1

925 Lei'

Poz. 170. ~~Sala~~ Lumina la fecătuirea " " 400 ✓

Total 1325 Lei' ✓

Pentru ideea 'Fate'
Șarar Nicu
sinctor.

Faint handwritten text at the top of the page, possibly a name or title.

Faint handwritten text, possibly a name or title.

*Ostrea ...
passer ...*

29/7 1925

John ...

Abitanti

Deștept 120 lei adăuga unu sută -
doarreci lei care suma am răsoli-
ent ca controlori de bilete dela
D. peștăre culturală română
6 persoane fie care 20-20 lei

Arad la 28 Jan 1923

Jacob Honcaș
Mihail Jovic
Petru Năstas
George Coman
Trimită Jina
Carol Budai

Socoloala

Venitului și a cheltuielilor avute la Serăborea Cult. M^o 11/11

Venit din vânzarea biletelor (anexa a) 2555 Lei

<u>Cheltuieli</u> : sala	400 Lei	} anexa b.
înălțarea	925 "	
personalul	120 "	anexa c.
carier onor	100 "	anexa d.
dare de lut	100 "	anexa e.
<u>Bilete</u>	50 "	
<u>Prinși și bacși</u>	100 "	

1795

Venit curat 760 Lei
adecă Șaptesezasăzeci de lei, care sumă s'a depus la banca
Victoria cu libelul N° 36760.

aduce: 5 buc. -

Venit Lei 2555.-

Cheltuieli: 1795.-

Rest: 760.- Șaptesezasăzeci lei, rest p'ă scrieri.

Suma, la 10 aprilie 1923

S. M. M.

Strad la 16/II 1923 Șharin Michi

Sera toarea
VII (XII.)

din 11/II. 1933.

Preunostinta.

Subscriind pe nume primitor
numei de Lei 100, - oblasă una-
pută Lei, care sunt am primito
de la Palatul Cultural pentru
vânzarea biletelor din 12/11 1932

Cu stima

Prind 12/11 1933

Milescu
Ivan

Chitanța

Despre 120 Lei adesea munștră daunzeci
men sună au ridicat în centrul de bilă
de la în sexătoare cultmala Românească
O persoană fie care 20-20-Lei

Strad în 11 Febr. 923-

Yacob Konesel.
Nikolai Jovic
Petru Kulu
George Lemau
Lilnic Jina
Carol Pucsi

Eskas.

Din Jurnalul principal de casa a Palat.
Cret.

Poz 178.	Scutirea Cult. in lumina si curatenie	400 lei
Poz 179.	" " " " mebranca	925 lei
Pentru conformitate!		<hr/>
		Total 1325 lei
		✓
		Shvidis
		director.

Chitanta,

Dezpre Lei 2555 - adresa Lei
Doamnei rincei suterinca si rincei
care suna am predato. Directiunii
Politehnice Culturale pt. Genetivarea
Culturale din I.P.

Arad 12/10 1933

Lu stina
Mila
ravid

Socolca

Venitului n'a cheltuelilor avute cu prilejul Seraloni Cult. din 25/12 n'a Conferinței dlui prof. T. D. Stefaulescu din 26/12 impuneata de o expozitie de tablouri Ingwersen, Verma, Andreesen, Stauber etc.

Venituri:

In curs din biletele vandute la casa (adua. 9.)

4030 Lei

Dela elevi

1 loja (Episcopul).

210 ✓

Din intrarea la expozitie

60 ✓

1272 ✓

Total - 5572 - Lei

sala	800.-
in albul	700.-
port.	240.-
onorul	200.-
musicin	200.-
salatori	570.-
hotel	700.-
bilal	280.-
tele	60.-
sol. vin	150.-
bilal (2)	100.-
banoni	20.-
branzi	120
amuz	120

Cheltueli:

Sala pe zile 800 Lei, incalzitul 700 Lei (adua. b. c.); personalului de control 240 Lei (adu. d. e.); onoror casierului 200 Lei (adu. f.); murice militara 200 Lei (adu. g.); drumul la mitorara dupa tablourile pierdute si aprovizionarea a la 3 perioade 550 Lei; aprovizionarea conferintiarului si persoanelor invitate (2) pe 2 zile inclusiv hotel 700 Lei; drumul de fier la Bratov pentru 2 persoane 280 Lei; telegrafia la Bratov 62 Lei (adu. h.); vin soldatilor muricanti si sefului 150 Lei; garantia bilate 100 Lei; banoni si taxi 220 Lei; casierului si persoanei de ajutor la expozitie 120 Lei.

total - 4322 - Lei

venit curat a rãneas 1250 Lei adica Unanice dorãtute cinci zeci Lei

adua. f. b. Suma L. 5572.

Cheltueli 4322.

Rest 1250

branz, la 18/12 923

contrad la 3/11 923. S. Harag Michi

Unanice dorãtute cinci zeci Lei. corb, pã, pã, pã

1367

Chitanta

Despre Gerudo 30. - pascia patornui
si treiseci de care s-au comprat
Brentimmi. Pabai in Culluvali penton
Chitanta. Culluvali din 27/11 si 26/11 best.

Cu stina

Road 27/11 1933

Milovan
reves

Esthas

În Jurnalul de casă a Palat. Culs.

2/IV 1923. Pozi 1. Sala la Seratoarea Culs. din 25/II
și la conferința dlui N.D. Ștefănescu 26/II 800 Lei

" 2. Incălzitul la Seratoarea Culs. din 25/II
și la 26/II. 700 "

Teatrul confosunbatae 1500 Lei

Ștefănescu

Recunoștință

Doamna Leii 200 - Judecătoria, Județul Giurgiu
Scribina am primit, de la Direcțiunea Poștelor
Culturale pentru muncă socială și culturală de la
Scribina Culturală - am nr. 1/1 și 2/11. b. ad.

Având 27/11 1923

Cu stimă

Milavici
rascu

Chitanos

Am primit 200 (două sute) lei; plată
pentru cîntarea orchestrei în ziua de
25-Febr. 1923 - ora 5 p.m. la Palatul
Culturii.

Suk. Șeful Mușicilor

@ Chitanos

25-Febr. 1923

oracl.

Chitanță

Peștre 120 lei aduca murașii în domeniul
care a punită au rădicat cu contribuți
bile cu ocazia a III sesiunii Culturale
6 persoane pe care 20-20 lei

Arad la 25 Oct 1923 -

Jacob Boncos
Mihai Jovin
Petru Nitu
George Roman
Emil Dina
Carol Spudai

Chitanța

nr 120 Lei / adoca munții daruzsei
area sumă au rădicat ca contraband
te la ~~și~~ oscară conferinței hîmii de H.
Stefanescu 6 persoane fiecare 20-20 lei

nr 26 Febr 923

Jacob Krosser
Nikolai Jovine
Petru Tutu
George Roman
Emerick Lina
Clara Pymovici

Primăria Municipiului Arad
Palatul Cultural

Domnule Secretar general,

Avem onoare a vă ruga să binevoiți a da dispozițiuni pentru chemarea la muncă suplimentară pe luna Septembrie a.c. cerut și cu raportul nr. 15437/1948. a următorilor așa precum se arată mai jos:

În sala mare a Palatului Cultural are festival Sindicatul Artiștilor astfel că:
Nuțu Petru, Greca Emil și Sandor Iosif vor fi prezenți la scenă și lumină.-

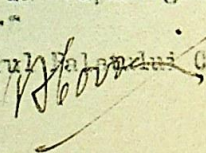
Tabic Cornel, Ionel Pop și Petrescu Dumitru la controlul sălii.-

Toda Florica și Stroiescu Matilda la supraveghere balcoane.-

Nestor D. Covaciu controlul general.-

Arad, 1 Septembrie 1948.-

Directorul Palatului Cultural

SINDICATUL UNIT AL SALARIATILOR COMUNALI
DIN MUNICIPIUL SI JUDETUL A R A D.
Nr. 918 din 14 Decembrie 1948.-

Către,

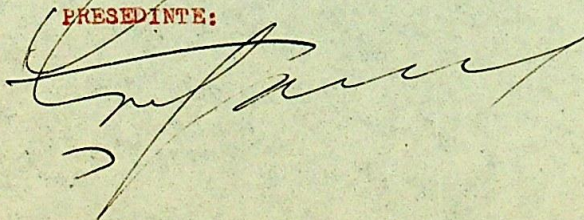
CABINETUL DOMNULUI PRIMAR AL MUNICIPIULUI

Loco.

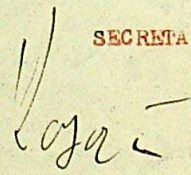
Vă rugăm să binevoiți să aprobați ca, Direcțiunea Palatului Cultural să pună la dispoziția Sindicatului nostru sala mare a palatului pentru ziua de 17 l.c. orele 17, unde Sindicatul nostru va avea o Sedință comună cu Sindicatul Salariatilor Publici în vederea reformei administrative.-

TRA IASCA REPUBLICA POPULARA ROMANA

PRESEDINTE:

SECRETAR:

Chitanță

Despre ~~suma~~ 120 lei adica una-suta-douazeci lei
curea sumă au răsplat dela a III serătoare
culturul ca controlori de bilete.

6 pers. 20-20- lei

Arad la 3 Decemv. 1922.

Jacob Konrad
Nikolai Jovic
Petru Nutu
George Șerman
Trimmie Sima
Carol Pyndoi

Contractanta

Despre 2359 Lei adecă Douamii treisute cincizeci și nouă Lei, care sumă am plătit în numărar direct însei Palat. Cult. ca taxă încasată din Biletetele vândute cu prilejul Sesiunii Culturale V din 2/IV. a.c. și din supravolucirea dñi Prefect - 20 Lei
 Arad la 3 Aprilie 1927.

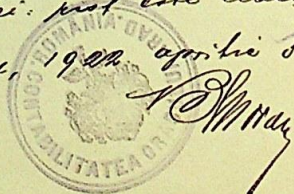
Supravolucirea dñi S. George Ciuhandu	2359 Lei ✓
	30 Lei ✓
Total	2389 Lei ✓

casier.

Milescu

Pe contotal, venitele	2389 Lei	2389 L.
statutale.	1875 "	2360
La Bucovina depe	1185 "	
Cost.	29 Lei.	

29 Lei: post este exact.
 Arad, 1927 aprilie 3.

Recepção de ...

Recepção de ...
nos dias ...
com ...
em ...
to ...

Arad 11/11/1922 ...

Adeverință

La achitarea depunerii № 391/I. ed. B.C.
numele Fondul Monumentului. George Cosbuc,
Irad, - s-a achitat asi

Lei 344. - Treisutepatruzecișipatru Lei.

Irad, 19 Octombrie 1927.

"VICTORIA"

Institut de cercetare științifică și tehnică pe aer

SECRET

Chettuchi.

Curățitul și buninatalul sătiii	300 lei ✓
a. Personalului de control	120 " ✓
Bilete 1 garnitură	55 " ✓
b. Onorari casierului	50 " ✓
Flori 2 coșe à 75 lei	150 " ✓
Onorari colaboratorilor	200 " ✓
Transportarea decorațiilor dela leatră	120 " ✓
Material pentru aparatul de proiecțiune și beșic, mecanicul dela leatră	50 " ✓
Bilete de onoare 6 buc. à 15 lei	90 " ✓
Trăsura	40 " ✓
Total	1175 Lei

Din venitul total	2389 lei ✓
	1175 " ✓
Venit curat	1214 lei ✓
Șa după la „hibonă”	1185 " ✓
Rest în casă	29 lei ✓

2 adnote.

Serialoarea V. -

din 2/11. 1922.

191

SZ.

Grad szab. kir. város közművelődési intézetének igazgatójától.

Chisinau

Despre 50 lei pe de că Cincizeci Lei, care
sumă am primit de la Direcțiunea Palat.
Cult. ca onorariu de carieră pentru vânzarea
biletelor la seratoarea cult. v. din 2 IV. a. c.
Strad la 3 IV. 1927.

carieră.

Milosin

Milosin
carieră

Cheltuelile

Avute cu prilejul primei seretoare culturale din 5/11 .a.c.

Flori	✓ 150 Lei
Frizer - Herscu Pocheziml.	✓ 20 "
a) Carboane pentru placate	✓ 60 "
b) 1 garnitură bilete	✓ 55 "
c) Onorari casarului	✓ 50 "
d) Personalului de control	✓ 120 "
Sala și încălzitul	✓ 700 "
3 bilete de onoare familia Tyron-Licia	✓ 30 "
Tramoni	✓ 40 "
Total	1225 Lei

Victoria prima de + 50 lei
 S-a dat pe tipul etc.
 Lei. 4000. Ghramnicului
 Lei. 3500. Peimi cinci sute Lei.

Venitul total 4672 Lei
 Cheltuelile 1225 "

Venit curat. 3447 Lei

4 chitanțe ca adrese

Contul venitelor: Lei. 4672.-

Cheltuelile 1225.-

Venit curat. Lei. 3447.- exact.

Acad, la 25. martie 922.

4 bani
 mare.

Responsabil

Nich
 dir.

I. Perlesare.

no. 101. 1898.

Contrachitanta

Despre 4022 lei adică Patrimoniul din
școli lei, care sumă am plătit Direcției
Palat. Cult. ca lae încușe din bilete
vândute cu prilejul primei seretovare cultu-
rală din 5/11 1972.

Arad la 6/11 1972.

Șa vândut:

208 bilete à	Lei 10 -	2080 lei
89 "	" " 5 -	445 "
119 "	" " 3 -	357 "
1 lojă	" " 60 -	60 "

Șupra solvin' la casă:

Șl Șl. C. Pop dela un Anonim	1000 "
Șra Ș. Marcus	40 "
Șl Bronen	40 "

Total 4022 lei

Șupra solvin' adunate dela 15 domni
[veri plonul hărtiei:]

650 "
4672 lei

H. Episcop al Bradului 1 lojă	60 lei
" Motoeca părintele	100 "
" D. Mitrorescu	40 "
" D. Ioan Luciu	40 "
" Ioan Moldovan director de bancă	40 "
" D. Alex. Stoinescu	40 "
" Procop. Givulescu	40 "
" Ioan Ardelean preot	40 "
" Procu Sever	40 "
" D. Silviu Păscuțiu	40 "
" D. Sever Măleacă	40 "
" Nicorescu preot	40 "
" D. Cornel Fancu	40 "
" Fancu - Nichi	40 "
" Par. Ciocara	10 "
	<hr/> 650 lei

Chitanță

Despre 2000 lei și două mii lei
care mi sînt subscrierul și au luat din fondul
"Xenopol" ca avans prin această adeverință și
chitanță.

Arad, la 22 aprilie 1924

R. J. J. J.

Arad 1926. 5/11.én.

Factură — Számla

Nagy

H. Nékini László úraságé

nr rendelgetésre

2 db virágkosás a 300-150-450 lei

Fizetve ✓

Köszönettel

Paurán Sándoré

Cheltuielile

Seratoarei a beia la 5/III. 1922.

3 corfe de flori	220 lei
Vin pentru murica militară	100 "
1 bucată casierului	50 "
1 garnitură bilete	55 "
Personalului de control	120 "
8 buc. bilete de onoare colaboratorilor	80 "
Trasura si' bacesii	80 "
X Inceputul satii	1198 "
Luminii si' curatirii	300 "
	<u>2203 lei</u>
X 7 mm coas à 130 lei	910 lei
2 mm carton de lemn	200 "
1 mm carboni de piatră	88 "
	<u>1198</u>
3 buc. chitanțe ca aduere.	

Venit total	4304 lei
Cheltuieli	2203 "
	<u>2101 lei</u>

Contul de
Venit Lei 4304. - Măști
Cheltuieli " 2203. - " "
Zădărnici Lei 2101. - exact. "
Sunt pe stăt după prima pag. și după
a doua seratoarei și după în tabelul
istoric mai sunt 82 lei și după de-
tragerea a 100 lei pe două cu
chitanțe venite la 200 lei. Dacă mii două
rest. lei.

10/III/22
pe contul

Tekintetes

Knéffel Károly és Fia

Tűzifa, Szén, Mész és Kokszt nagykereskedésének

Aradon,

Boros Béni-tér 2. sz.

170 sz.

Arad, 191

Vét-levél

12 kg szén
Néki László
Kulturálisok

Alatti szállítmány átvételét ezennel igazolom

8 zsák a 25 k:

200 k: Petőcs László

2 kosár a 50 k:

100 k: Opima Kőrös

Aláírás:

Igar Tivelt Kneffel Uts.

Harrou siegen kaven kuldjor
a Kullurpelola vesiore 3 mm
farnest. Lehto leg mig ma.
A raudlat bittfor foyom
Miegnulbeni. Igar Tivelt
Tivelt

Gurahonci Cementgyár-képvisellete és raktára.

TELEFON SZÁM 139.

DE CARBONI, LEMNE

Bükk-faszén, Salontüfűszén, Légszuszpirszén, Poroszszén, Kovács-szén nagyban és kiskisnyben.

IGNEFFEL KÁROLY ÉS FIA

SZÉN ÉS KOKSZ NAGYKERESKEDESE
ARADON, BOROS BÉNYI-TÉR 2. SZÁM
CSEMET HÁZ, A SZÉCHENYI GÓZMALOMMIAL SZEMBEN.

Nagyapós D. Niki Laci munká. Arad, 1919. Március 3.

	Ár	Összeg
100 Kilo Prima Kőszén		88.-
200 Kilo Prima Retorta Faszén	100.-	200.-
	Lej	288.-

982 Március 6.
Kifizetett
Igneffel Károly és Fia
Arad

Fegyver

120. lei az az ékár húsz lei;
mely összegett. Hatt fegyveredő;
dija fejében. Kifizettem.

20. lei felvettem Jacob Kuncsz

20. lei felvettem Nütu Péter

20. lei felvettem Roman György

20. lei felvettem Buidai Károly

20. lei felvettem Zina Imre

20. lei felvettem Arvai István

120. lei Összeg

1922. 11. 5. é.

Jacob Kuncsz

Teremő

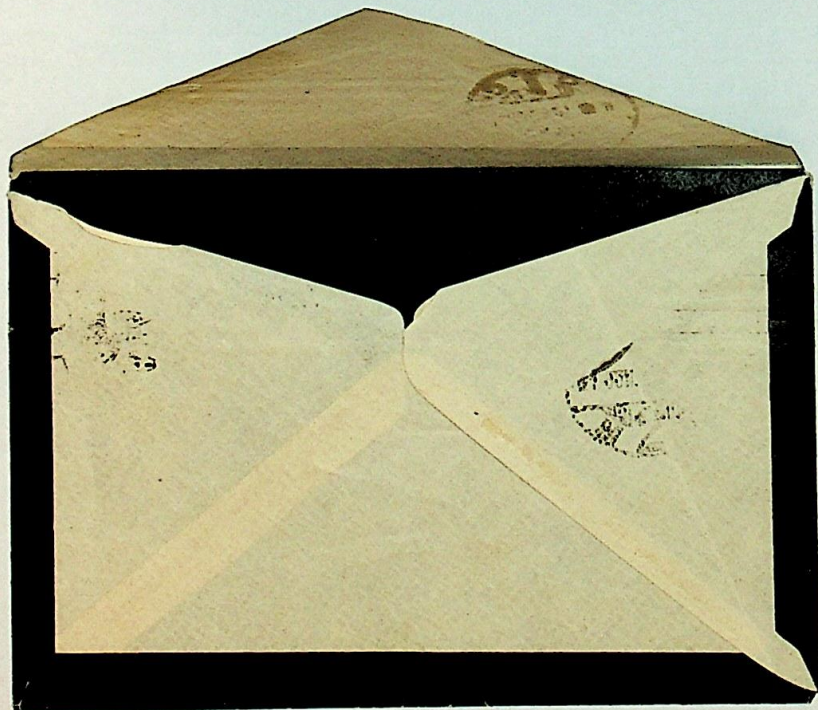
Chitanța

Am primit cu onoare pt. vârstă
biletul de recușă III literară nume
de Len D. - adresa sinceră Lei.

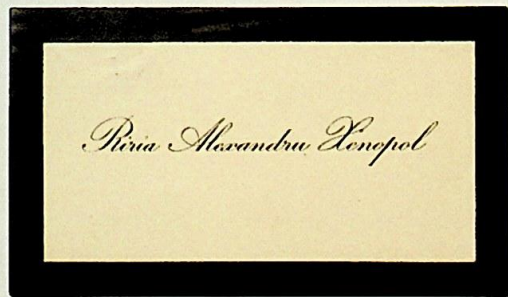

Arad 6/11/92

esekor Tane

Vă alăturăm colecția
publicată după inaugurarea
în anul III° lui Dacia -
singura informație a
Vășterii Pământului

12. III. 1911.

Mult Onorată Doamnă,

Luând cunoștință din ziare de mărinimoasa și nobilă
și intențione de a dona biblioteca mult respectabilului
și necuitatului Dr. școlii instituției de cultură
din Transilvania, ne-am luat voie a Vă adresa o
telegramă ca rugămintea să binevoiti a face acest
dar Institutului de istorie înmănuș fondat de M. S.
Regele pe lângă Universitatea noastră din Cluj. Căci
nicăieri biblioteca ilustrului și nemuritorului istoric
nu va putea fi mai de folos ca aici și nicăieri ră-
tăți - o repetăm - memoria lui nu va fi mai cu
prețate și recunoștință cultivată ca la Institutul
nostru.

Personal sunt încântat, mult Onorată Doamnă,
că dacă ați fi știut de fundația făcută Clujului
de M. S. Regele pentru facilitarea și progresul stu-
diilor de istorie națională în România de din-

coace de muncă, n'ar fi stat un moment la
ocuparea în a alege unde e mai bine și mai
ca folos să meargă frământul și petrișul Dr. Ios-
Mai mult, cred că, chiar dacă ar apucă a pro-
mite biblioteca în altă parte, — lucrul poate fi în-
târziat de nici o nemulțumire, întru cât ori-
când poate lesne înțelege că o bibliotecă ca cea
a lui Alex. D. Keușopol trebuie să fie și să rămână
pentru generațiile viitoare un act și permanent
instrument de lucru și de învățare și deșelși
pe scama țării noastre ce se va dedica studiilor
de istorie națională.

Cu aceste încredințări și surînzăminte, vă rog
nici o dată, mult onorată Doamnă, să lăsați orice
a pune la inimă rugămintea ce vă facem și
vi-o reținem acum prin reprezentantul Universi-
tății noastre, dl. Prof. Dr. D. Calugăreanu, Decanul
Facultății de Științe.

Cu cele mai respectuoase sentimente de gra-
țitudine și de recunoștință.

Așapodată
Prof. de istorie veche a Românilor

Stimate Domnule Nistru

Parca de vâie că mi am jent
asista la frumoasa scribere, cine
vie în sufletul meu. A fost o
organizare diabolică a dlui Bru
duta. Văli gândul de ce vi s'a
cânt cu atât de stăruite liste la
bibliotecă? De sigur că mi
Pa se mi aflati din ele lipsa
câștilor din laida a 12^a-care a
fost achizită pe când stăteam
la vobă cu dl. A fost transportat
cea din săi. Aceasta la că a fost
incercată cu cele mici preluc
volume de funcționerul lui
insuscinat cu înșachetarea

bibliotecii dar si cu formarea
unei lăzi în advoarele din cutkara
din fund unde stia ca ea ius
selectionale aperi le preliaare -
O destăinuire anonimia mi a pus
în curiozitate faptele, indicându
mi st' luicea listele din mână
Duosthe.

Afară de telegrama Duosthe și
a Ministerului nu mi s'a adus
pană azi Jambata 28 Maiu mă
Românii, nici fotografiile nici
disensurile, nimic. E în urma
slămintei mele la bunul și
sincerul suflet cari o Ministeriu
Trancu, a venit pe la ^(ardest) Alscand
și mi le-a adus. Stămintele mele
la Ministeriu mi fost ca să se

reguleze împachetarea la blăniță
Piciorul Alscandescu mi-a spus
ca nu merge inaintele de ambalaje
de un versu căci anul cere urale
culorile. Mă ținu să fi înore -
dintre chiar acelu de bună se -
dintre. Se pun prin diferite
Cobitului slămintei case mi le
dau Alscandului. La o inter -
venire din care inact are
e aspus astăzi. Din moment
ce s'au îndeplinit condițiile
cerute de mine mă sunt
Actuare a mi l'ine curantel
și nimic și nimic nu mă
va face o mi p' cate -
Luati în sef dispozițiunii ca
cine va de acelu de la Duosthe
și ve să le ica inaintele de

ocuparea casei de locatarii
cei cu inclinat - a
Lipsea mea de la scolare a
fost rasplătită cu găsiu a
lăditei cu cîntile vechi, ma-
nusirile și ăllașul cor. fu-
dese uitate pe personul gîri
și a carci lipsei am văzut o
le Timisoara - Mu le air
epu la nimeni ca am gîrit o
ass ce o cantă n' acuma -
Constatand lipsa am preluat
boala depici și nu se dea
me-u lelogamă. M'am lipșit
de marea fericire de - a vedea
serbătorile înaltălor facute
Maestrului mien iubit
Dar v'am pashal o cunacore
Dacifcile sunt parlea acdu
ce sunt a el fel vialg de căd

mărunții ei - i înconjurai
când veți avea vr-o serbare
cu adunare în mod înstănit
mă ca să vin și eu. Că veți
face cu toată foința de - a
regăni pe dragul sufletului
meu înconjurați de oamenii
care merită merele și
cigil -

Vara rășină o să facă o descriere
de vorbărie cu discursurile
eastice în filosofie la tuc
Nu discursul vorbit la porțile
"Clujului" de Pop - în
Jasei colă a cărei răspundere
ca fi poate folosită în mătrea
sufletului românesc
Melucelă mă privește pe

miine. Nu nea să contie
trei proiecte ale Maestru lui
anul căru e no Lăncă, unul
în plinul muncii și acel
dus în mîi împede vede
muncă lui pînă la istavire
pulecul, căci e lual au
șzile în aiulec bînduei în
apozare lui boala.

Dom fotografic tablourile
și cele căle va mică dor
foote însemnat solite
lucrul de pict. Bruciu, "dopre
Creanga.

Cu col mai alere salutoii

Giuză A. D. Xpouf
Buc 31 Ma 821

Subite Darnuile Trancei

Vin a terusa se ajuti pumoru la Genere
Mad sa pe ceci insuflati de aldea noile
din miori pentru a hutaie asupra odnei
opicii de imortelizare a moului Xenny.
Pe ce vei hutaie va fi hutaie hutaie
caei din ce in gaudul plat hutaie
alaturi cele doue mari puteri, in
due o mentee spre inaltimele
Julesioare tuturer, binele, sa
pumoru.

In gaudul care mi l'atasa moul
de a darna biblioteea lui Ardealului
era o puternica dorinta ca Varile
Goldur sa hutaiesca unde, de

aceea și chemare la patul suferinței
cu cât va timp înainte de moarte.
Te ai întâlnit cu dorința și ai
s'a împlinit a faptul și ai
în gândul dumitale vită dore
apropierea de inima țării și
celor mai îndepărtate centre culturale
ca să ai ales sunetul și
nu arad.

Îmi fac a fereire ca să te rog
să fii gazdă la unul din
a hotărâri mele și ca ai
excellent dorință Marele Mare
să-lăzi când acel ce prezintă
și c' merit să ai dea găzduire

în această chestiune. Xanile
Goldis căia care se îndreptare
gândul aproape de spiritul
vitei, a viciului Marele
Te rog a prezenta tuturor
mulțumirile și mulțumirile
mele.

cu toate prietenii

R. A. Xenopol

6 Nov 924
București

Te...
doamnei, a, d. xenopol, str. armasului no. 14. -> bresca:

Tr. presedintia, cluj 17. 125. 10/31. -6-	data	ora	m.	timpul

= Luand kunostinta de marimicosa si patriotyca dv, intentzie de a dona biblioteca mult regretatului dv sotz, unei institutzi de cultura din Transylvania., va rugam respectuos sa binevoiti a face aceasta donatzie institutului de istorye romana fondat de m. s. regele pe langa universitatea noastra din cluj .-> care o va inregistra si conserva ca donatzie speciala pe numele " a, d. xenopol ". -> kredem de prisos sa va mai aratam si sa va mai asyuram ka nicaeri aceasta biblioteca nu va putea fi mai de folos ka aci si nicaeri iarasi memoria ilustrului istoryc nu va putea fi mai ku sfintzenye pastrata si kultivata ka la institutul nostru . =
= rektor v. dimitriu -> profesori j. Lupas si a. Lapadatu +

67

Urgent D.
 Răspuns plătit R.P.
 Răspuns plătit urgent. R.P.D
 Expres plătit X.P.

Telegramă colaționată T.C.
 Cu adev. de primire teleg. P.C.
 Cu adev. de primire post. P.C.P.
 A se urmări F.S.

La telegramele imprimale cu caractere latine și cifre arabe, numărul cel dintâi care
 urmează după locul originii, indică numărul de ordine, al doilea indică numărul sugintelor
 taxale, celelalte atestă data și ora prezentării.

MINISTERUL MUNCII
SI
OCROTIRILOR SOCIALE

MUZEUL SOCIAL

Sirada Wilson, 7-9

BUCUREȘTI

DOMNULUI DIRECTOR,

Cu prilejul venirii D-vs. la București pentru luarea în primire și însoțirea pe Calea Ferată către Arad a Bibliotecii răposatului mare istoric A.D. Xenopol, donată Ministerului Muncii pentru înființarea unei Case de Cetire populare și muncitorească în orașul Arad, Comitetul însărcinat cu lucrările pregătitoare vă încredințează să lăsați cu cărțile donației amintite și 7 pachete cu volume de literatură și cultură generală nou aparute, cumpărate de Minister în același scop.-

Vă rugăm să verificați inventarul Xenopol, după ajungerea D-vs. la Arad, și să inventariați cărțile trimise de dreptul de librării și neinventariate aici la noi, pentru controlul listelor trimise nouă odată cu cererea de plată, și să ne înaintați rezultatul lucrării D-vs.

Vă rugăm, în același timp, să luați măsurile trebuitoare și împreună cu persoanele chemate pentru aceasta și membrii din Comitet aflați în Arad, să puneți la cale o inaugurare a bibliotecii vrednică de acest eveniment.-

./.

Domnului Lazăr Nichi Director al palatului Cultural din Arad.-

n. Comitetul pentru deschiderea bibliotecii A.D. Xenopol
din Arad. -

Smamir Buz

MINISTERUL MUNCII
și
OCROTIRILOR SOCIALE
Str. Wilson 7-9.

DOMNOLN

Avem intenția să începem în orașul Arad o mișcare culturală, cu deosebire în folosul muncitorimei de acolo.

Ca întâe realizare vrem să deschidem o bibliotecă publică, pentru care D-na Al. Xenopol ne-a înștiințat că donează prețioasa bibliotecă a marelui său soț, colaborator la „Românul” de pe vremuri și cu specială simpatie față de Arad.-

Pentru discutarea organizării și poăibilităților locale de înfăptuire și de folosință cât mai largă, a celor urmărite de noi, vă rugăm să luați parte la consfătuirea care va avea loc mâine, Miercuri 23 c. la orele 11 a. m. în cabinetul meu.

MINISTRU AL MUNCII
și
OCROTIRILOR SOCIALE,

Ionel

Invitarea Minis. Finan. Franca. Catu

Parlamentar oranulu n' ai justitulu, Prud. din
can s'a format un comitet ad hoc pentru
bunavara donatia.

Nici

AVAN INTRATA IN NECESSAR SA SE INTRATA
IN NECESSAR SA SE INTRATA IN NECESSAR SA SE INTRATA

CA INTRATA IN NECESSAR SA SE INTRATA
IN NECESSAR SA SE INTRATA IN NECESSAR SA SE INTRATA
IN NECESSAR SA SE INTRATA IN NECESSAR SA SE INTRATA
IN NECESSAR SA SE INTRATA IN NECESSAR SA SE INTRATA

COMITETUL ORGANIZAT SI PENTRU
IN NECESSAR SA SE INTRATA IN NECESSAR SA SE INTRATA
IN NECESSAR SA SE INTRATA IN NECESSAR SA SE INTRATA
IN NECESSAR SA SE INTRATA IN NECESSAR SA SE INTRATA

MINISTRU AL JUSTITIEI
FRANCA CATU

[Handwritten signature]

----- totuși gib religioasă catolică? -----
----- "aiosr scurs" catolică? -----
----- gatahul inaltă? -----
----- "scriti eficient" ligăa ob inaltă? -----

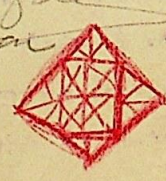
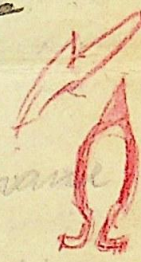
INVIȚARE.

Autoritățile instituite și corporațiunile de mai jos sunt rugate cu enoare a lua parte la serbarea inaugurării a bibliotecii "A.D. Xenopol", ce se va ține la 12 Mai orele 12 a.m. în sala mare a Palatului Cultural. Ca la aranjarea acestei importante festivități să se evite orice moment de nemulțumire, susemnată direcțiune roagă respectuos autoritățile, instituitele și corporațiunile invitate, să binevoiască a indica numărul persoanelor prin cari vor fi reprezentate, pentru a putea rezerva locurile necesare.

Arad la 9 Mai 1921. Direcțiunea Palatului Cultural.

1. Prefectura	<i>S. B. T. Arad</i>	Comandamentul militar	10 locuri <i>S. B. T. Arad</i>
2. Subprefectura	<i>M. J.</i>	Prefectura poliției	3.
3. Primaria	<i>S. B. T. Arad</i>	Siguranța de stat	-----
4. Consisteriul	<i>S. B. T. Arad</i>	8. - <i>Parasie</i>	-----
5. Oficiul contocios	<i>S. B. T. Arad</i>		
6. Direcțiunea financiară	<i>S. B. T. Arad</i>		
7. Direcțiunea regională C.F.R.	<i>S. B. T. Arad</i>		
8. Institutul teologic și sc. normală	<i>S. B. T. Arad</i>		
9. Liceul "Noisa Nicoara"	<i>S. B. T. Arad</i>		
10. Liceul de fete	<i>S. B. T. Arad</i>		
11. Reșteratul școlar
Școala orfană	<i>S. B. T. Arad</i>		
12. Consilierul agricol și direcțiunea domeniilor	<i>S. B. T. Arad</i>		
13. Oficiul edil de stat	<i>S. B. T. Arad</i>		
14. Școala normală de stat	<i>S. B. T. Arad</i>		
15. Școala profesională metalurgică	<i>S. B. T. Arad</i>		
16. Școala profesională de fete	<i>S. B. T. Arad</i>		
17. Școala medie de stat	<i>S. B. T. Arad</i>		
18. Banca Românească	<i>S. B. T. Arad</i>		
19. Banca Victoria	<i>S. B. T. Arad</i>		
20. Banca Aradana	<i>S. B. T. Arad</i>		
21. Reuniunea femeilor române	<i>S. B. T. Arad</i>		
22. Societatea doamnelor române	<i>S. B. T. Arad</i>		

Dupa serbarea inaugurarii a bibliotecii " A.D.Xenopol " se va lua masa comuna in onoare a dlui ministru Trancu-Iasi si a dnei Vad. A.D.Xenopol, la care sunt invitate toate autoritatile, instituturile si corporatiunile. Doritorii de a participa sunt rugati a-si iscali numele pe aceasta lista. Un menu 25 Lei.

Arad la 10 Mai 1921.

Directiunea Palatului Cultural.

General Bogdan
 Atanasii Dipovan subr.
 Gicu Irie Clariu
 subr.
 Dumitru Zahar
 subr.
 S. J. Umbrary 1 pers.
 A. Barbu

Dr. Geoghe (in persoana)
 N. Kibulak
 Bovan (pers)
 M. Marambaș (1)
 Jy Mateary ex Arad
 Podgora

„VICTORIA”

„ARĂDANA”

Societate de credit si economii societate pe actiuni p. 3 persoane

SOCIETATE COMERCIALĂ ȘI INDUSTRIALĂ PE ACȚIUNI

~~Bogdan...~~
 Ovidiu Gutta
 2 pers.
 2 Ben 1 persoana
 Leon Sanku
 D. Deles
 Paul Perca
 Zosif Moldovan
 T. P. K. S.

Dr. Carol Tean
 6 pers. Ocrotirea ofi de Rapt
 N. J. S. S. S.
 Dr. Traian S. S.
 D. Alex. S. S.
 N. S. S. S.
 L. N. S. S. S.
 p. J. S. S. S. S.

Arad

APEL

S'a împlinit un an de când una din cele mai strălucite figuri ale științei și geniului românesc, marele istoric A. D. XENOPOL, s'a stins.

Cu acest prilej Doamna Riria A. D. Xenopol a donat Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale partea din biblioteca Xenopol aflată în București, ca să fie așezată în orașul Arad, pentru luminarea minților la această fruntarie a românismului.

Comitetul, căruia i s'a dat în seamă aducerea la îndeplinire a acestei sarcini, crede de a sa datorie să ia inițiativa ținerii unui parastas în amintirea lui A. D. XENOPOL și roagă toate Corporațiile științifice, academice și universitare, precum și pe toți cei cari înțeleg însemnătatea comemorării înaintașilor noștri de seamă, să ia parte la această sărbătoare.

Parastasul va avea loc în Biserica Sfintei Mitropolii, Sâmbătă 19 Martie a. c., orele 10 dimineața.

Comitetul:

PROTOPOP PROCOPIE GIVULESCU, senator de Arad.

IULIU GROȘOREANU, senator de Arad.

D-r. AUREL IANCU, deputat de Arad.

EM. POPESCU, directorul publicațiilor și bibliotecii din Ministerul Muncii.

STAVRI C. CUNESCU, directorul învățământului din Ministerul Muncii.

TI

doctor Laszar nichii palatul cultural arad =

Primită de: Felvete:					Nrul foii: Lapszám:					Expediția de: Tovább adta:				
Pe firul Vezetékén	Dela oficiul Hivatalól	Data Hó és nap	Ora minuta Ora, perc	Timpul Napszaka	Pe firul Vezetékén	Dela oficiul Hivatalól	Data Hó és nap	Ora minuta Ora, perc	Timpul Napszaka	Pe firul Vezetékén	Dela oficiul Hivatalól	Data Hó és nap	Ora minuta Ora, perc	Timpul Napszaka
Categoria A távirat osztálya	Oficiul de destinație Rendeltetési hivatal	Oficiul de prezentare Felvétel hivatal	Nrul de înregistrare Registrieri sz.	Nrul cuv. szó	Data Hó és nap	Ora Óra	Min Perc	Timpul Napszaka	Introducere și observ. Hivatalos megjegyzések és utirány					
de Bucuresti. 2783 55 13 20 30 =														
mama reintors akasa ku 40 grade febra parera rau														
kanu poate fi astazi in miilocolu dv nu poate fi la														
egala dekat ku fericirea ceova avea kand va aduci ea														
insusi bilicteke komoara de ganduri si simtzine														
ceja mai ramas = maroara dr dimitriu = "1" =														

TELEGRAMĂ TRANSITATĂ — ÁTMENŐ TÁVIRAT

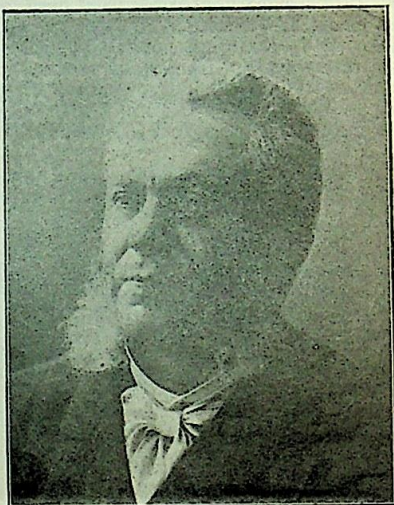
Primita de: Felvette:					dr. LAZAR NICHİ					Expedită de: Tovább adta:				
Pe firmă Vezetéken	Dela oficiul Hivataltól	Data Hó és nap	Ora minuta Óra, perc	Timpul Napszaka	Lapszám:					Pe firmă Vezetéken	Dela oficiul Hivataltól	Data Hó és nap	Ora minuta Óra, perc	Timpul Napszaka
Categori A távirat osztálya	Oficiul de destinație Rendeltetési hivatal	Oficiul de prezentare Feladó hivatal		N-rii de Inregistrare Pont nr. sz.	N-rii cuv. szó	Data Hó és nap	Ora Óra	Min Perc	Timpul Napszaka	Introducere și observ. Hivatalos megjegyzések és utirány				
<p style="font-family: cursive;">Festea cinstitiei atit de azi a fost a meu rbi solului meu si a marelui legatului de la Iasi intre Romania de ieri si Romania de azi mi a dat un o data ca subiectul si subiectul in problema cu Romania ma simt pentru todeauna legata de marea stati culturala a oradului care va lumina romanii de maine ori a gandirii si simtirii romanilor dupa cum si Romania si Romania si Romania Araculturala recunoscute si nu mai de</p>														

Fig. 1. mész. 600 kőmb. 1. mész. 20000 kőmb. — Arad, Hirdet.

TELEGRAMĂ TRANSITATĂ — ÁTMENŐ TÁVIRAT

Primita de: Felvette:					Nrul foii: Lapszam:					Expediată de: Tovább adta:										
Pe firul Vezetéken	Dela oficiul Hivatalból	Data Hó és nap	Ora minută Óra, perc	Timpul Napszaka						Pe firul Vezetéken	Dela oficiul Hivatalból	Data Hó és nap	Ora minută Óra, perc	Timpul Napszaka						
<div style="font-size: 2em; font-weight: bold; margin-left: 20px;">7082</div>																				
Categoria A távirat osztálya	Oficiul de destinație Rendeltetési hivatal	Oficiul de prezentare Felvevő hivatal		Nrul de înregistrare Panzári sz.	Nrul cuv. szó	Data Hó és nap	Ora Óra	Min Perc	Timpul Napszaka	Introducere și observ. Hivatalos megjegyzések és utrány										
<p style="font-size: 1.2em; font-family: cursive;">Ministrul Franței Trez. Cad. cu un avânt Hârt. a prințului meu de inițiativă transmiteră vă rog tuturor industriale onclanuri pentru problema portului etc.</p> <p style="font-size: 1.5em; font-family: cursive; text-align: center;">Pisa ad. Xenopol</p>																				

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCA“

A. D. XENOPOL

ISTORIA ROMÂNILOR

DE

A. D. XENOPOL

Profesor universitar, Membru al Academiei Române, Membru titular
al Institutului din Franța.

IN 14 VOLUME

cuprinzând istoria noastră dela anul 513 în. Cr. până la 1866.

EDIȚIA III-a ÎNGRIJITĂ DE

I. VLĂDESCU

Doctor în litere, asistent la universitatea din București.

Epuizându-se complet celelalte ediții, în dorința de a veni cât mai mult în ajutor neamului românesc de pretutindeni, „Cartea Românească” va pune din nou la îndemâna fiecărui Român cu iubire de trecutul neamului său, opera marelui nostru istoric A. D. Xenopol.

Până la 1914, întreaga lucrare a fost revăzută, adăugită și îndrep-

ată de autor, dela 1914 și până la apariție, va fi pusă la curent cu nouile cercetări științifice de d-l I. Vlădescu.

Este singura carte în literatura noastră istorică de unde se poate cunoaște pe larg și clar dezvoltarea poporului nostru.

Dat fiind enorma cheltuială pentru editarea ei, pe hârtie velină, formatul de față, cu numeroase ilustrații și hărți, editura va scoate un număr restrâns de exemplare. Vor apărea întotdeauna câte două volume, deodată.

Cei cari doresc să aibă opera aceasta complectă sunt rugați a subscrie dela început, direct la editură, deoarece volumele următoare se vor re-

Spionul dac.

zerva în primul rând subscriitorilor noștri și pe un preț mai redus. Înainte de apariția fiecărui volum, subscriitorii vor fi anunțați de noi spre a trimite suma pentru a li se expedie volumul.

Subscriitorilor oferim vol. I și al II-lea cu prețul franco de 200 de lei, sumă care va fi trimisă editurii, odată cu anunțarea subscrierii.

În paginile următoare se dau aprecieri asupra operei, extrase, ilustrații din primele două volume și tabla de materii a tuturor volumelor.

D-l N. Iorga și D. Onciul despre opera lui Xenopol.

„Greutățile cu cari d. Xenopol a avut să lupte sunt atât de mari, încât pe mulți lucrători harnici, curajoși și patrioți ele i-ar fi silit să renunțe. D. Xenopol n'a făcut așa: cu o statornicie mai presus de orice laudă, opera a fost dusă înainte, și mulțumită acestei statorniciei, cartea lămuritoare, de care cei ce lucrează în margini mai apropiate au nevoie necontenit,

există azi. Cartea are părțile ei trainice și acele care-și vor pierde sau își vor micșora cel puțin folosul. Trăinicia celor dintâi e datorită talentului istoricului, caracterul provizor al celorlalte timpului, în care sistematizarea a fost făcută...”

„Oricât s'ar îmbogăți materialul, capitolele de istorie intelectuală și socială din cartea d-lui Xenopol, sprijinite pe dovezi mai îmbelșugate, aduse de cei ce vor veni pe urmă, își vor păstra valoarea, fiindcă ele sunt luminoase și pătrunzătoare.

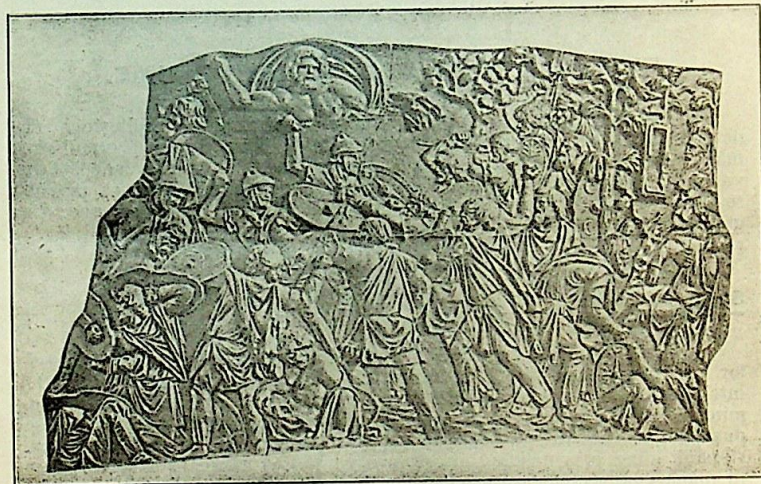
„De asemenea și cea mai mare parte a considerațiilor politice și rezumatul condițiilor, în care a trăit poporul nostru până astăzi...”

„Când astfel de muncitori vor fi mai mulți, zilele sterile și urâte de astăzi vor trece”

N. Iorga, *Timpul*, No. 104 (1893)

„A. D. Xenopol era acela „a cărui largă popularitate științifică în lumea întreagă n'a putut fi întrecută de a nimănui”... „a reprezentat alăția ani ceea ce avea știința românească mai activ, mai plin de inițiativă și mai amabil în stil...”

„Crescut în cele mai bune tradiții ale școlii economice dela jumătatea veacului al XIX-lea și mai presus de toate, minte filosofică deprinsă cu abstracțiile și cu o nesfârșită lu-

Luptele dela Tapae, Jupiter fulgeră pe Daci.

bire față de subtilele legături dintre dănsese, A. D. Xenopol, a făcut, prin cunoștințele și aplicațiile sale de spirit, din istoria Românilor, pentru întâia oară un sistem”.

„Am urmărit apoi aceeași minte pe care anii n'au putut-o obosei, căutând, îndrăzneț, ultimele și supremele adevăruri privitoare la doctrina științifică a disciplinei sale. Cartea care a rezultat din acest studiu a reprezentat fără îndoială una din cele mai mari sforțări ale spiritului românesc aplicat la știință.

„Nu vom uita niciodată — și vom înfățișa aceasta ca un sublim exemplu pentru tineretul care trebuie deprins cu munca spornică și idealismul activ — acel moment eroic, epic, așa zice, din viața colegului nostru când el, smulgându-se dela speculațiile sale înalte, s'a întors spre istoria neamului său, nu numai cu acea iubire adâncă ce se ascunde sub glumele lui ușoare, și sub critica lui surzătoare, dar cu hotărârea de a-și asimila imediat rezultatul muncii de câteva decenii a unei generații întregi. Am văzut volumele revăzute ale marelui său lucrări: ele reprezintă o inițiere fulgerătoare, care inspiră respectul. Trăznit, el însuși a căzut. Niciodată căderea unui învățat n'a fost mai nobilă decât aceasta”.

(*Analele Academiei Române*, tom. XL (1910—20) p. 46—47).

D. ONCIUL.

„Alexandru Xenopol ne-a dat cea dintâi formă sintetică a istoriei naționale, în expunerea ei cea mai largă până acum, pe temelii materialului cunoscut până atunci și adunat de dânsul din izvoare de întâia mână”.

(*Analele Academiei Române*, tom. XL (p. 45).

Doamna C. A. D. Xenopol pentru ediția aceasta :

„Rog publicul să o primească cu dragostea care i-a fost închinată și să răsplătească sacrificiul ce face „Cartea Românească” și tânărul devotat științei, d. I. Vlădescu, — ales chiar de soțul meu A. D. Xenopol, — care și-a luat însărcinarea și marea răspundere de a cerceta manuscrisul încredințat de soțul meu „Cărții Românești”, de când eră în viață, clasat în volumele hotărâte, dar a cărui alcătuire cere muncă și devotament științific, greu și migălos de îndeplinit”.

EXTRAS DIN PRIMELE DOUĂ VOLUME.

„...Poporul român nu poate năbuși o speranță ce încolțește în el de câte ori își aruncă ochii spre toate acele părți unde răsună graiul românesc, anume că din păturile adânci ale unui viitor oricât de îndepărtat, va răsări odată frumosul arbore al unirei tuturor Românilor; că pe cât se întinde graiul lor comun se vor înjgheba și interesele lor comune; că granițele Statului vor cădea împreună cu acelea ale naționalității lor.” (Vol. I, p. 19).

Strămoșii noștri.

„Astfel eră acest popor, Geto-Dacii. Plini de energia barbară a rasei lor, oțeliți prin credința în nemurire, uniți întrun corp mare și compact, într'o poziție din cele mai tari atât pentru atac cât și pentru apărare, cu mintea lor ageră, predispusă pentru primirea civilizației pe care însuși dușmanii lor firești se însărcinau să li-o comunice, ei deveniseră pentru stăpânii lumii o primejdie din cele mai mari, și dacă nu ar fi luat Traian în mână conducerea destinului poporului roman, apoi este de crezut că, în loc de a vedea pe Romani mergând asupra Sarmisagetzuei, am fi aflat pe Daci apucând drumul către celatea eternă.” (I, p. 85).

„Rezultatul stăpânirii Romanilor asupra Daciei fu din cele mai însemnătoare. Deși aceeaștă stăpânire finu aici mai puțin decât în alte provincii ale împărăției, efectele ei se simțiră mai adânc decât pretutindeni aiurea, din pricină că, precum am văzut, nicăurea elementul roman nu se năpustise cu așa de covârșitoare putere asupra unui colț de pământ, pentru nici o altă regiune neluându-se măsuri de colonizare așa de întinse, ca pentru agonista lui Traian.

„De aceea și acei 164 de ani de stăpânire romană fură îndestulători pentru a întuneca cu totul în gura poporației băștinașe, idiomul indigen, astfel că astăzi să se regăsească numai slabe urme din el în graiul poporului român. Numai cât în rădăcina fiziologică a neamului românesc se reallă vechiul prototip dac, păstrat cu o curățenie tot atât de mare ca și limpe-

zeala minții romane, încât astăzi poporul român apare ca un trunchiu dac pe care s'a altoit o puternică și frumoasă coroană de încrângături, frunză și floare romană. Acei 164 de ani fură îndestulători și spre a sfărâma pe toate celelalte elemente străine aduse prin colonizare chiar pe pământul Daciei, întinzând pe toate aceste elemente deosebite, indigene și imigrate, puternicul strat al intelectualității romane care ca o apă adâncă coperi totul, fără a lăsa măcar să se mai prevadă prin străvezeala ei elementele încecate.

„Astfel se înjghebă în Dacia o nouă făptură, de fire romană prin minte, și dacă prin nemaipomenita ei energie, care păstră trăsăturile ei caracteristice, cu toată năpustirea unor roiri nesfârșite de neamuri străine care, cu furia particulară sălbătăciei și barbariei neimblănzite, se rosto-

Decebal la picioarele lui Traian.

goliră în imensul răstimp de 1.000 de ani peste natura sa de granit, fără a putea să o distrugă, fără a-i ataca inima și măruntaele, și cel mult numai încrustând pașii lor pe puternica-i scoarță. De aceea vom vedea ieșind din noianul năvălirii în care totul părea că se va confundă împreună cu marele întreg de care Dacia se înunse, o naționalitate daco-latină care, ca o insulă împinsă de puterile telurice la suprafața apei, arată întâi pe dânsa un colț al uscatului, apoi un altul, până ce în sfârșit, coperită de verdeață și devenită lăcaș de viață pământească, ea tinse tot mai cu putere să ocupe în lume locul ce i se cuvenia.” (Vol. I, p. 234).

„Inchegarea naționalității române. — Am ajuns la capătul istoriei începuturilor neamului românesc și la pragul întemeierii vieții sale po-

litice. În lungul răstimp de 1400 de ani (500 în. de Hr.—900 după Hr.) studiat până aici am desfășurat un șir de fapte însemnate care a contribuit la formarea naționalității române. Trei sunt factorii mai de seamă ce au contribuit la crearea acestei noue individualități istorice: trunchiul arie și anume tracice al popoarelor ce au locuit în Dacia înainte de cucerirea romană, compus din rămășițele Agatirșilor și a Sciților așezați, absorbiți de Geții și de Daci.

„Pe acest substrat mai mult fiziologic al naționalității române se altoi puternicul și absorbitorul vlăstar al rasei latine care prefăcui cu totul coroana arborelui implantat pe el, păstrând numai din sălbatecul trunchiului pe care fusese răsădit, energia fără seamăn și a vieții trăinice.

„Peste această îmbinare astfel alcătuită din Traci și Latini, se adăugiră în vremile năvălirii, înrăuirile aduse de popoarele barbare asupra naționalității române. Am văzut însă că din toate popoarele năvălitoare, Slavonii fură aproape singurii ce puseră în lucrare o mai statornică înrăuire asupra vieții poporului român. Germanii nu avură aproape nici o atingere liniștită, urmată de vreun efect oarecare asupra caracterului său; tot așa și cu numeroasele neamuri de obârșie mongolă cari izbutiră, chiar în Transilvania, unde veniră în o atingere îndelungată cu poporul românesc, a introduce numai în limba lui câteva cuvinte din graiul lor. Pe cât însă de slabe și neînsemnate fură înrăuirile lăsate de celelalte neamuri, pe atât de puternică fu acea a rasei slavone, care fu pusă în lucrare pe calea atingerii etnice, apoi pe aceea a religiei și culturii, care ținu mai mult de 700 de ani, un timp uriaș! Cât de puternic însă a trebuit să fie stratul roman, interpus între fundamentul trac și suprapunerea slavonă, spre a predomni pe ambele aceste două elemente, și a da în rezumat naștere unei populații de caracter romanic.

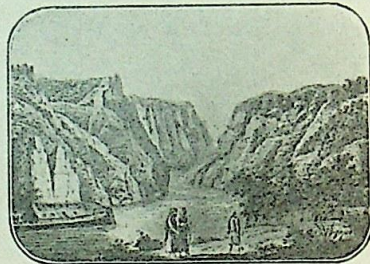
„Deaceia ca rezultat al frământării îndeplinite în timp de veacuri pe pământul mănos al Daciei Traiane, avem un popor de rasă latină, care ca atare se afirmă la viață, ca atare vrea să trăiască și să păstreze neatinșă comoara sufletului său. Din momentul ce acel element nobil și generos pătrunse în constituirea ființei sale, el se crezui ca pe deplin alcătuit. Se supuse înrăuirilor ce mai veniră peste el, nepunându-se înlătură; însă se apăra cât putu de a lor copleșire, și își aduse totdeauna aminte, chiar în timpurile acele de mai grea răstrieșe, despre înalta origine din care se trăgea. Ca melcul își retrase trupul în scoica ce-i slujii de adăpost, munții Carpați, și când îl scoase iar la lumină, spre a se „îndrepta către Dunăre, și-a bea apă turbure”, cum spune un cântec copilăresc, el se afirmă ca o odraslă a poporului roman. Aceasta fu ideea mântuitoare ce-l apăra pe el în tot timpul furtunosului său traiu. Mai întâiu, sub formă de instinct care-l împiedecă, într'o măsură însemnată, de a-și uni ființa cu popoare de alt neam; mai târziu, sub formă de idee conștientă, totdeauna originea lui romană îi slujii de scut și de apărare. Și în timpurile mai noue, când îi fu dat a renaște la viață și la propășire, tot din această idee sorbi el puterice ce-i erau de lipsă spre a înflori.

„Astfel din lunga perioadă al cărui studiu l-am încheiat, poporul român ieși alcătuit din elementele sale fundamentale, împreunate așa fel, încât acel roman să rămână ca predominant, și acest proces de fierbere și contopire a părților sale alcătuitoare se îndeplini în cetatea Carpaților.

„Am sfârșit cu expunerea constituirii naționalității românești, pe care am văzut-o învingând în cumplita luptă pentru viață, asupra tuturor elementelor cu care venise în ciocnire. Acuma ne trage rândul să cercetăm

a doua fază a acestei debateri a poporului român din noianul timpurilor, din care-l vom vedea la sfârșit, după nespuse zbuciumări, ieșind iarăși învingător. Dacă ar fi fost menit să piară, de mult ar fi dispărut el de pe suprafața pământului. Tocmai însă greutatea cu care și el a ajuns să ocupe locul său la soare pe acest îngust pământ, unde neamurile neîncăpătoare se zdrobesc și se înghit, ne însuflă puternica credință, întemeiată pe prelungirea seriilor, că soarta îi păstrează încă un viitor îndelungat.”

(Vol. II, p. 123—124).

Stânca și Inscripția lui Traian.

TABLA DE MATERII

- VOL. I. Istoria veche. Sciții și Agatirșii. Geții și Dacii. Organizarea Geto-Dacilor. Luptele Dacilor cu Romanii. Colonizarea Daciei. Organizarea Daciei Romane. Viața Daco-Romanilor. Istoria Daciei sub Romani.**
- VOL. II. Dacia în prima perioadă a năvălirilor barbare. Goții, Hunii și Gepizii. Avarii și Slavii. Creștinismul în România. Bulgarii. Creștinismul la Români. Dacia în perioada a doua a năvălirilor barbare. Viața de Stat. Ungurii. Pecenegii, Cumanii și Tătarii. Muntenia și Moldova înainte de descălecare. Imperiul valaho-bulgar.**
- VOL. III. Primii domni și vechile așezăminte. 1290—1457. Descălecarea țărilor române până la Ștefan cel Mare. Muntenia până la Vlad Tepeș. Moldova până la Ștefan cel Mare, Organizarea primitivă a țărilor române.**
- VOL. IV. Epoca lui Ștefan cel Mare 1457—1546: Vlad Tepeș și tinerețea lui Ștefan cel Mare. Luptele lui Ștefan cu Turcii. Cel de pe urmă an ai domniei lui Ștefan. Organizarea militară a țărilor române. Moartea lui Ștefan cel Mare până la ceea a lui Petru Rareș. Istoria Munteniei dela Radu al IV-lea până la moartea lui Radu Paisie. Istoria Moldovei dela moartea lui Ștefan cel Mare la ceea a lui Petru Rareș.**
- VOL. V. Epoca lui Mihail-Viteazul. Dela moartea lui Petru Rareș până la Mihail Viteazul. 1546—1593. Muntenia dela Mirecea Ciobanul la Mihail Viteazul, 1545—1593. Moldova dela Moartea lui Petru Rareș până la a doua domnie a lui Aron Tiranul, 1546—1593. Domnia lui Mihail Viteazul, 1593—1601. Luptele cu Turcii. Intrunirea țărilor române. Căderea lui Mihail Viteazul.**

Un mare eșan:

A. D. XENOPOL

de Prof. C. Fedeleș

După marele război consiliința națională a popoarelor europene accentuată pe frontul de luptă lădă a se întări tot mai mult prin evocarea, cu ocazia diferitelor centenarii, a morilor figurilor tipice și reprezentative de care istoria și fiulul lor dispune în galeria trecutului.

Asfel Franța a evocat rând pe rând începând de la 1921 mcoace, mai întâi figura lui Naoleon I, apoi pe a lui Molière

și apoi pe a lui Pasteur; Italia a sărbătorit umbra lui Dante, Anglia a scos înaintea anul trecut pe poetul Shelley iar anul acesta vine rândul lui Byron. În fine Germania va serba în curând centenarul lui Kant.

Și noi, Românii, din aceea nevoe sufletească, am evocat rând pe rând pe câțiva din eroii trecutului nostru. Tudor Vladimirescu, Petru Măstor, Andrei Șagăna, Gheorghe Lazăr și Dimitrie

Canțemir au avut esfel momentele lor de sărbătoare în consiliința noastră românească.

Dar soarta tragică a lui Dimitrie Canțemir, expresia cea mai înaltă a științei și consiliinței românești de acum două veacuri, răpit și desrădăcinat de furtuna rusească, nu putea să nu ne aducă aminte, mai ales nouă, telenilor, de o altă figură recentă, care zece de ani a fost în mijlocul nostru expresia celei mai înalte științe și a celei mai nebănuite consiliințe românești, fulgerală de furtuna marelui război trecut și stănsă definitiv în București la 27 Febr. 1920.

Era figura luminoasă a lui A. D. Xenopol.

Moartea lui, pe de o parte în București, pe de alta în mijlocul răzământărilor și gârșilor unui an așa de agitat, a făcut ca importanța sufletească și proporțiile gigantice ale acestui stă în istoriei și ai Moldovei pentru știința și pentru întregul

românism să nu fie pusă în adevărata ei lumină.

Dacă nu ne înșelăm, cele două reviste mai ale țării la care el a colaborat o viață întreagă n'au găsit de cuvântă nici să înregistreze strângerea lui, necum să găsească cuvintele ce s'ar fi cuvenit la o despărțire; cele două universități ale regelului și Academia absorbite și ele de grăși multe și grele încă n'au făcut tot ce trebuia în această privință.

Iată deci suntem recunoscători Onor. direcțiunii a Ateneului din Târnovași, care forșând întru câțiva împrejurările obișnuite, s'a gândit să utilizeze împlinirea a 77 de ani de la nașterea Marelui cum îl ziceam cu toții, pentru celebrarea acestei comemorări, căreia participarea Domniilor Voastre în număr atât de mare, îi dau proporțiile unei adevărate manifestări naționale de recunoștință plină pentru acest erou al spiritului și conștiinței românești, ridicat din mij-

locul nostru.

Intrând apoi în analiza vieții sufletești și materiale a marelui istoric, conferențiarul accentulează originea și formarea lui eșană, studiile strălucite făcute la Berlin între anii 1867—1871 și afirmarea maturității sale științifice prin teza de doctorat susținută acolo în limba latină la 10 Iunie 1871.

O a doua afirmație înaltă îl impune atențiunii generale române cu ocazia congresului general studentesc și a sărbătorii de la Putna de la 15 August același an, când în mijlocul delegațiilor dela universitățile din București, Iași și Viena, printre care se aflau studenții M. Eminescu, I. Slavici, Gr. Tocilescu, Gh. Teodorescu, studentul A. D. Xenopol delegat din partea studenților din Berlin devine expresia simțirei, gândirei și aspirației dominante a întregii tinerimi române de pretulindenti cu un loc acolo.

Curios de constatat că stu-

denșimea din Paris nu se vede reprezentată de loc. „Cuvântarea festivă a lui A. D. Xenopol de la Putna este prima afirmare națională a lui, la vîrsta de 24 ani, dar într-o formă atât de înaltă și potrivită cu împrejurările, în cât pentru multă vreme ea reprezintă expresia cea mai înaltă a consiliinței naționale românești. Afirmarea din *Discursul de deschidere* a lui Cogălniceanu din 1843 și afirmarea din *Discursul de la Blaj* din 1848 a lui S. Bărnaușu și suspinul adînc a lui N. Bălcescu tot de pe atunci rămân ca momente trecute în fața acestei afirmații supreme în fața viitorului.

Xenopol arăta o culme: *Urtirea Tuturor Romnilor*; o direcție: *Întărirea morală și materială spre a fi gata la ceasul cel mare*; un simbol: *Ștefan cel Mare cu mețoa lui de luptă*; prin noi înșine, sau cu minimum de ajutor de la alții.

Inteligența pregătită științificește a lui Xenopol se punea astfel

numai unica
nu pense de 375 lei lunar răs-
plata a 50 ani de muncă închi-
nată țării și Iașului. Printr'o
ironie a soartei pensia hotărâtă
la 1918 de 1000 lei lunar a fost
votată în anul 1920 Februarie 27
ziua morții lui.

Bucureștiul, Aradul, Soroca și
alte orașe au astăzi și școli ce
poartă numele lui, hotărârea con-
siliului lui comunal de a da nu-
mele lui stradei Păcurari unde
s'a născut, copilărit și unde o
căsuta părintească, doarme și
astăzi în cartoanele Primăriei
Iașului.

Hotărârea ateneului Tatarasi
mă bucură și vă dăruiește și
vouă mulțumirea împlinirii da-
toriei față de frații mari care au
lăsat dincoace de mormânt toate
roadele sufletului lor spre folo-
sința noastră a tuturor.

Fieea de dragul perpetuării
binelui a avut grija să învelească
în simțiri înălțătoare legăturile
spirituale care țin în apropiere
ce a fost, ce este, de ce e azi.

Mult mai curând de cum cre-
dem noi, basardul acest factor
puternic al științei va face să
se ciocnească ceia ce trăește de
ceia ce nu moare și scânteia ce
va răsări va uimi prin lumina ei
și științele sufletului, cum pre-
zentul a fost uimit de tainele
fizice pe care le stăpânește astăzi ;
atunci vom pricepe noi sau cei
ce vor veni după noi cât de
mari și strânse sunt lanțurile ce
ne leagă pe cei care trăim de
cei cei ce au trăit.

Vă rog să nu vă îndoiiți un
moment de părerea de rău că
nu pot asista la această dorită
comemorare. Urmele gripei mă
țin încătușată. Voi fi însă cu
tot sufletul acolo. Vă rog a trans-
mite viile mele mulțumiri tu-
tutor membrilor Ateneului și
aleșilor conferențieri.

Cu deosebite salutări.

R. A. XENOPOL

Iași 20 Martie 1924.

Comitetul Ateneului, a adresat
doamnei Coralia A. D. Xenopol,
o telegramă de mulțumiri și o-
magii.

...ost trimiși Penitenciarului
spre încarcerare.

O scrisoare a d-nei Coralia Xenopol

*Cu prilejul comemorării marelui
istoric.*

Dl. C. N. Ibrim, președintele
Ateneului din Tatarasi, a primit
din partea văduvei istoricului
Xenopol, poeta Riria, următoarea
scrisoare, cu prilejul serbării
comemorative ;

Domnule Președinte,

Am primit astăzi Joi calda
voastră chemare la ședința ce
închinați amintirii marelui Xe-
nopol. Imi dăruiește o mare mân-
găere, acel semn al deșteptării
Iașului, pentru slăvirea celui ce
i-a dăruit viața întreagă până la
sleirea puterilor, celui care a
dus numele sfânt al cetății uni-
rei și cugetării românești peste
hotarele grele care încingiau nu
numai trupul dar și sufletul țā-
rei spre cetatea luminei eterne.

Primul în timpuri când obo-
sitoarea lui mislune însemna sfi-
dare, sacrificare. În ziua de 23
Martie Iașul lui drag va rechema
spre el marea și bianda lui fi-
gură.

Iașul lui drag pe care nu l-a
părăsit cum au făcut mulți din
contemporanii lui pentru fotoliul
aurit al gloriei folositoare.

Capitala țării lui dragi a oco-

Comemorarea lui A. D. Xenopol

Mare, cât nu mai încăpea în largă sală a Ateneului din Tătărași, a fost numărul ieșenilor ce s'au adunat, să comemoreze pe marele cărturar și scriitor romin, care a fost A. D. Xenopol. D. N. C. Ifrim, președintele Ateneului, deschizând această impunătoare serbare comemorativă, aduce primul de curată recunoștință și venerație marelui figuri, ce a cînsit lașul și neamul. A rată înrîurirea exercitată de opera istorică a lui Xenopol, asupra ultimelor generații. Dă cetire apol unei frumoase scrisori adresată Ateneului, de poeta Riria A. D. Xenopol, și propune, în aplausele sălei, expedierea unei telegramme du multumiri și omagii.

D. Ifrim citește de asemeni o scrisoare a d-rei Lucreția Xenopol, profesoară, sora istoricului, care fiind bolnavă nu a putut participa; precum și o scrisoare a d-lui prof. I. Găvănescul, președintele „Ligei Culturale”, Secția Iași, care din acelaș motiv neputînd lua parte, felicită Ateneul, pentru inițiativă și aduce „primos de admirație ilustrului istoric și caldului suflet care a fost A. D. Xenopol.”

Urmează conferința d-lui prof. C. Fedeleș cu titlul „Un mare ieșan: A. D. Xenopol”.

Distinsul conferențiar vorbește pe larg, cu o deplină competență, despre viața și opera lui A. D. Xenopol, evidențind caracterile acestei opere și partea de influență ce a avut în trezirea conștiinței neamului românesc.

Frumoasa și atit de interesanta conferință a d-lui Fedeleș, a fost urmărită de întreaga asistență, cu adevărată religiozitate.

În urmă s'au rostit scurte cuvintări omagiale. D. prof. I. Petrovici, decanul facultății de litere, a vorbit despre savantul Xenopol, care a ilustrat Universitatea de Iași, fiind cel dintău român care a ținut cursuri la Sorbona. Aduce laude Ateneului, care a luat inițiativa acestei înălțătoare comemorări și se asociază la propunerea făcută de d. Fedeleș de a se lua inițiativa ridicării unei statui ilustrului ieșan și a se interveni pentru aducerea rămășițelor sale pămîntești, la Iași.

D. prof. C. V. Praja, vice-președintele Ligei Culturale, Secția Iași, aduce omagiul primos al acestei asociații de cultură națională, aceluia, ce a lucrat atit de mult, pentru scopurile urmărite de Ligă.

D. prof. C. Stamboliu aduce primul de recunoștință și venerație marelui dascăl, în numele foștilor săi elevi. Descrie marile însușiri de profesor și îndrumător cultural ce posedă acel ce a ilustrat catedra de istoria Romînilor.

D. d-rand Gheorghide, președintele Societății Academice „Dacia”, vorbind în numele studențimei universitare, a rată cultul ce ținerețul poartă aceluia Actin a cărui operă istorică se inspiră celei astăzi, în apărarea drepturilor naționalei romine.

Se asociază, în numele studențimei, la ideia ridicării unei statui lui A. D. Xenopol.

Au urmat cîteva cintece executate de șcu măestrie, de corul Ateneului, supt îndrumarea maestrului Vasile Popovici. D. Stamboliu a cetit cîteva pagini, din cele mai caracteristice din opera „savantului istoric.”

În D. C. N. Ifrim incheie înălțătoarea serbare comemorativă, asociind Ateneul Popular la frumoasele idei ale ridicării unei statui și aducerei osemintelor istoricului Xenopol, în Iași. Propune un comitet de inițiativă, pe care înireaga asistență îl aclamă, pentru a hotări modalitășle.

S'a scris, un prim fond, pentru statuie.

„0

„maest sa zice condeit ricum, ilor nu bine!) mai de estrul mentina insușiri mănesc operă mirabilă lesni m mîni, suma d. mae lumea sprece ca dire subven „maest aceiași morala mai ac tru Go Roine Dar mas ro probab inscrisă

Viața

Odat ceput ș turală ș deul n Incep de înv excursi din ju nizat o Serba Regal», sub co de muz După școalei cuvînta losul în către ș și zidea Coru „Nistru dor”, rabeți». Elevi clasa IV tice și a a cetit lon Cre D. D și preo peșilor au proo rea ace oamenii că aces de oare pomenit Intru s'au des nul de

Pe un Autori Memb dacti Pe șas in stră Anunș Admi

Un mare eșan:

A. D. XENOPOL

de Prof. C. Fedeleș

11

Și în dimineața de Octombrie 1918, când stejile sîntre periră, când trîmbița unei noi mobilizări răsuna energic, mâna lui Xenopol începu din nou a scrie cu ultima energie în vederea supremiei realizării ce începea. Iar când soldajii francezi care trecuseră Dunărea pe la Giurgiu apărură în Iași, una din salutarile cele mai frumoase cu care erau primiți era tot a lui Xenopol.

Suprema bucurie a vieții lui — Unirea — apărea ca o realitate definitivă. Sufletul lui o îmbrățișa cu ultimele puteri în precizarea ei de fiecare zi.

Iar când eu primii ultimele consacrări legale și internaționale, misiunea vieții sale păru terminată.

A închis ochii și și-a dat ultima rămășiță de suflet.

Să mai amintim acum cum a fost numit de Maloescu profesor la Universitatea din Iași în anul 1875, cum a fost înălțat din nou în același an dintr-o universitate în care Maloescu însuși fusese destituit, iar M. Eminescu nu putuse ajunge mai mult decît un biet bibliotecar destituit și el; cum tocmai după o așteptare de 8 ani îl vedem apărînd în fine la 1883 ca profesor definitiv, — toate acestea sunt obicinuite în viața oamenilor mari și poate chiar necesare, dacă înținem samă că în Germania Kant însuși n'a putut deveni profesor decît după 15 ani de așteptare (ca docent și tocmai la etatea de 46 de ani, iar Spencer în Anglia n'a putut ajunge niciodată la vre-o universitate, ba i s'au refuzat și situații mult mai mici.

Important este însă că din momentul în care apare pe scenă nimic nu-i mai poate împiedeca avântul intelectual și viața lui desăvîșit merge din triumf în triumf.

Membru al Academiei Române la 1893, el capătă în curînd o largă reputație europeană care face ca la 1908 să fie invitat a ține cursuri la Sorbona despre Teoria istoriei iar în anul următor la College de France, unde vorbește despre Români. Facultatea de Litere din Iași păstrează în sălile ei ca o amintire dăruită de Xenopol „Harta întregului neam românesc” de care el s'a servit pentru demonstrații la aceste cursuri. Românișmul apărut astfel din cuvîntul lui și din harta expusă și frumos lucrată ca un tot etnic cu notele și drepturile lui de popor unitar în fața consiliului științifice europene.

Ales membru al Congresului Internațional de Sociologie în locul savantului englez Sir John Lubbock, Xenopol primește apoi în curînd și consacrară supremă, încoronarea reputației lui științifice europene prin alegerea ca membru al Academiei Franceze, al Institutului.

Este primul Român care s'a

ri, această onoare și momentele înaintea culmei aluz-acum în evoluția intelectuală națiunii noastre.

Trășă observăm însă că mulțumător titluri și distincțiuni n'auncat o clipă simplitatea bunătațea ingerească a acei om neuitat. Din contra, în măratele lui studii și articole răspîndite în toate limbile eurpe, el a dus cu numele lui prețios numele țării și a Uniunii noastre de care s'a simțit deslășit legal întotdeauna și n'a trecut prin minte s'o părăsască vreodată, cum observăm au făcut mulți, — prea mulți în cei ce au găsit lașii prețiosi pentru mîrimea lor.

Se înțelege că lupta este bună din ce poziție s'ar alege cine va; și este evident că onoarea este mai mare pentru acela care prefă a rămăncea pînă la capăt și pozițiile înaintate și amenințate, căci pentru cel-lalte se găsec oricînd mulți și grabiți. Nă de pe care Xenopol

pol a înțeles să o păstreze în toată viața și firea lui, el a accentuat-o apoi cu o energie și o consecvență logică neînvinșă în vorbirea lui veșnic moldovenească — încă așinat moldovenească și dușmană neologismelor de orice fel, așa cum o vedem în tot ce a scris. Este explicabil de ce un stilist delicat ca profesorul Anghel Demetrescu din București, rămîne indignat de această atitudine a lui Xenopol, găsindu-l „cel mai refractar dintre partizanii dialektului eșan”, „Jurist extrem”, „singurul dintre toți Români care nu voește să treacă Milcovul”.

Noi, care ne dăm seama că unitatea politică a unui popor nu înseamnă uniformizarea pe toată linia și înăbușirea originalității sufletești a provinciilor din care se compune, mei ales atunci când ele au un lung trecut istoric și reprezintă un înalt grad de dezvoltare sufletească și culturală, noi, care vedem în

diferențiere, semnul progresului și îmbogățirea limbii și simțirii unei națiuni, care ne dăm seama de ce înaintea Moldovei în istoria întregă a Românișmului, care trebuie să fie armonia supremă a tuturor notelor componente și care am regreta adînc pierderea ori căreia dintre ele ca o sărăcire a culturii generale, — noi trecem zămbind pe lângă această constatare și-l vedem pe Xenopol apărînd și mai mare prin această accentuare a personalității noastre istorice din care n'a înțeles să renunțe la nimic de dragul nimănui.

Naționalismul lui nu apare fițric și destructiv cum îl înțelege de multe ori ambiția înfîmurată de ici sau de colo, ci mai presus de toate armonic și constructiv. Iar pe această bază sufletească liber este oricine să se înalțe cu fruntea pînă la stele — spre mîndria neamului întreg.

Alături deci cu afirmarea știin-

țifică și afirmarea națională în formele ei cele mai înalte, Xenopol mai reprezintă și o nebiruță afirmare moldovenească.

(Sfîrșitul în No. viitor)

—OXXXXO—

Un mare eșan:

A. D. Xenopol

III

de Prof. C. Fedeleş

Motivul care îl împinge pe dinsul la studiul istoriei este înainte de toate practic și numai în al doilea rând teoretic. Nu satisfacerea inteligenței caută el în analiza trecutului, ci înainte de toate punctul de sprijin pentru încordarea voinței în lupta cu problemele prezentului și pentru determinarea viitorului.

Trecutul este astfel cheia înțelegerii prezentului și viitorului, și istoria este singura bază și îndreptare justă a politicii unui popor în fie-care moment. Actualitatea rămâne neînțeleasă iar politica pășește oarbă fără lumina istoriei. Și de aceea cu cât fenomenele trecute sunt mai a-

propiate de prezent, cu atât a interesul practic și vital predomină, cu cât ele sunt mai îndepărtate cu atât valoarea lor rămâne pur teoretică.

Istoria unui popor rămâne pură o funcțiune de două variabile sau rezultatul de fie-care clipă a două serii de forțe: cele externe și cele interne. Cu fie-care modificare a uneia sau a alteia echilibrul lor se schimbă și această schimbare constituie toată istoria. Când forțele interne cresc, puterea de expansiune se afirmă, granițele se largesc, influența crește și energia sufletească manifestată prin cultură, atinge maximum de energie

națională; din contra, când forțele externe cresc, puterea de expansiune este oprită, granițele se tot retrag, influența anterioară scade și energia sufletească dispăre din prezent concentrându-se în amintirile trecutului ori în speranțele viitorului.

În general pentru istoria noastră conștiința națională trezită la începutul veacului al XIX-lea este factorul intern, iar intervenția Apusului tot mai puternică în Orient este factorul extern.

Pornind dela aceste considerațiuni științifice, am putea ține de mecanică istorică. Xenopol apare la 1880 cu prima lui lucrare istorică *Răsboaiele dintre Ruși și Turci*, în care studiază factorii externi și tendințele lor viitoare probabile în dezvoltarea națiunii noastre, — problema siguranțelor și speranțelor noastre de viitor și le găsește foarte întunecate. El constată cu groază și atrage atențiunea asupra țării, că dacă două veacuri am

fost câmpul de bătaie între Ruși și Turci, cu eliminarea Turcilor prin ultimul război (1877) din viața noastră, noi suntem și rămânem câmpul de luptă viitoare locală între cele trei puteri care au împărțit Polonia: Rusia cu tendința ei spre Constantinopol și Austro-Ungaria ajutată de Germania cu expansiunea ei mărituristă spre Marea Neagră.

După ce analizează și puterea celor trei factori politici apusenii Anglia, Franța și Italia, ale căror interese sunt și ele să nu sacrifice monștrilor orientali, Xenopol scoate în evidență spiritul politic și eroismul sufletească pe care trebuie să-l punem la baza existenței noastre; în aceste împrejurări, ca popor ce nu poate conta decât numai pe puterile sale.

După ce în 1884 și 1885 atacă apoi *Problema vieții medievale a Românilor și Teoria lui Roșier*: îl vedem apărând în 1896 cu opera lui capitaleă *Isto-*

ria Românilor din Viața Trăiană, Ediție franceză și încununată de Academia Franceză.

Tot delernisul nul istoric și geografic, toate forțele externe și interne cărora se datorește formarea sufletului și individualității noastre naționale în cursul veacurilor este riguros cercetat și pus în lumină de la viața și lumea Scriitorilor și la Cuza-Vodă. Opera monumentală, care rămâne, după însuși afirmările autorului, descoperirea tuturor modificărilor și modelărilor viitoare în esențiale, dar nu poate fi schimbată în lățile și fundamentale ei generale.

În 1899 apar în limba franceză *Les principes fondamentaux de l'histoire*; în 1903 *Domnia lui Cuza-Vodă*; în 1908 *La Theorie de l'histoire* pe care o găsim tradusă în 1911 până și în limba spaniolă. În fine, după *Les Roumans*, cartea scrisă din cursurile ținute la *Collège de France*, găsim mai târziu istoria

Partidelor Politice din România, în care contrar operii cu care își începuse cariera istorică, el și-o încheie acum cercetând forțele politice interne cu influență determinantă asupra merului nostru istoric: nașterea și accentuarea partidelor în viața statului.

Sub orice aspect am privi această personalitate ea rămâne mare,—între cei mari.

Mare prin marea și neînvișată lui conștiință națională care a fost țaria vieții lui întregi.

Mare prin știința lui care face dintr'însul o glorie a inteligenței românești în general.

Mare prin inteligența lui veșnic bună și însetată de dreptate. Mare prin caracterul lui pus în serviciul celui mai înalt ideal veșnic sigur și hotărât.

Mare prin energia sufletului lui care va rămânea pură și foaia morală în viața națiunii noastre.

(URMAREA ÎN PAG. IV)

lar astăzi când puteri ale întinerirei întunecă vederea celor ce stau la cârma românilor, când școala românească este lăsată cerșetoare, când elementele de cultură sunt reduse la foame, când instituțiile de cultură înaltă sunt năpădite de epigoni vicleni și fără nici un ideal, când întreaga atmosferă sufletească este înăbușită de puterea egoismului atât distrugător și când în ceasurile cele mai grele ale consolidării naționale nu avem mângâieri de a descoperi niciunul pe omul care ne trebuie,—astăzi mai mult decât oricând simțim ce însemnă puterea personalităților în viața unei națiuni și ce puternică rază de lumină s'a stins în sufletul aceluia care a fost A. D. Xenopol.

Și de acum noi socotim, că pentru mîinea lui ageră; pentru cugelarea lui cu care s'a înălțat până la cele mai înalte probleme filosofice; pentru conștiința lui luminoasă cu care a îmbălsăvat o

viață întreagă poporul român de pretul îndei cu aspirațiile și durerile lui nemărginite; pentru energia apostolatului său neobosit; pentru caracterul său închinat luptei pentru adevăr și dreptate; pentru credința sa neclintită în triumful idealului românesc; pentru inima lui bună; pentru înălțimea la care a ridicat nota românească în sfera cugelării europene,—leșul în a n l e de toate și apoi Moldova întreagă și Românismul de pretul îndei trebuie să eternizeze memoria lui în bronz pentru ca figura lui să fie deapănarea o îndreptare și o înălțare pentru generațiile ce vor veni.

Iată de ce, în numele foștilor clei ai lui A. D. Xenopol, în sufletul cărora amintirea lui trăește deapănarea vie, în numele frontului moral al anului 1916 lumina și înălțarea de spiritul lui etern categoric și în numele Corpului Didactic de toate gradele din Iași, propun înălțarea unei statue în Iași lui A. D. Xenopol.

nopol.

Mai propun ca osemintele lui să fie aduse din București aici în Iași de care el n'a consimțit a se despărți nici odată.

În momente mari și decisive tendințele și aspirațiile naționale se concentrează în personalități tipice și simbolice, la care viitorul se va întoarce totdeauna spre a-și lua direcțiunea. A. D. Xenopol ca și M. Eminescu sunt de natura aceasta.

Să dea Dumnezeu dar, ca în toate momentele ei importante țara noastră să aibă parte de oamenii de înălțimea morală și intelectuală a acestora, pentru ca triumful să fie pururea a ei!

Iași, 23 Martie 1923.

—OOXXOO—

Patru ani dela moartea marelui istoric A. D. Xenopol

Orașul Arad îi ridică o statuie

Se implinesc azi patru ani dela moartea lui A. D. Xenopol.

În 1920, văduva marelui dispărut, scriitoarea Riria A. D. Xenopol, dăruind orașului Arad biblioteca neprețutului istoric și gânditor, a rostit în ziua instalării acestei biblioteci în Palatul Cultural următoarele:

„Alexandru D. Xenopol neavând nici părinți, nici copii, singura lui moștenire e cultura română care a fost muma și fiica marelui său cuget”.

Orașul Arad primind acest dar, într-o ședință solemnă, la primărie, a hotărât ridicarea unui monument în marmură sau bronz în fața palatului cultural, care să eternizeze chipul ilustrului istoric. A fost însărcinat mai târziu, cu această misiune, tădărul sculptor Ladea.

Tot deodată, în timpul din urmă, primăria orașului Arad apreciind meritele doamnei Riria A. D. Xenopol a hotărât în semn de recunoștință să fie aleasă celătean de onoare al orașului Arad”.

Diploma de onoare i-a și fost înmănată de o delegație a orașului.

Dar Palatul cultural ridică deasemenea un bust marelui istoric pentru antreul palatului.

Extragem din scrisoarea directorului Palatului cultural dr. Lazăr Nichi, adresată d-nei Riria A. D. Xenopol, următoarele:

„Vă rog respectuos, mult stimată doamnă, să binevoiți a crede că publicul arădan păstrează cu sfinte atenție amintirea marelui savant și istoric al neamului românesc care a fost Al. D. Xenopol. Și adăpându-se cu nesăț la Isvorul bogat de cunoștințe din prețioasa-i bibliotecă, se îmbihă de cele mai frumoase idei și înțelepte cugetări, sub a căror influență crește mândria și conștiința națională, precum și râvna de a continua munca de dezvoltare și înaltare pe terenul cultural având înaintea ochilor, ca lucrători conducători, pe uriașii cugetători și al scrișului românesc, între care se înalță, în primul rând, marea malstru al atător generații.

„Nu mai puțin e adevărat că noi cu toții ne îndreptăm, cu nemărginită stimă, glasul nostru de mulțumire către sufletul nobil ce vă împodobeste, mult venerată persoană.

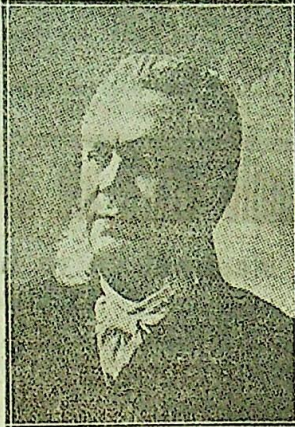
„Donația prețioasei biblioteci „A. D. Xenopol” și plasarea ei într-un oraș ca Aradul, unde se cere o luptă mai aprigă — pe terenul cultural — ca aluzura, este dovada incontestabilă a înțelepciunii care veghează necontenit asupra intereselor culturale ale neamului nostru.

„Mișcarea culturală ce se întinde în jurul acestei instituții a schimbat orașul nostru într-o fortăreață puternică de care se vor izbi zădarnic valurile mărilor străine ce ne înconjoară și care până aci erau să ne amenințe cu peirea.

„Așa dar, pentru această măreață și frumoasă faptă prin care v-ați asigurat neschimbată dragoste și stimă în partea tuturor cetățenilor arădani, mă simt dator, ca îngrășitorul prețiosului dar, să vă aduc, în odată, pri-

nosul mulțumirilor noastre și asigurarea celor mai fierbinti sentimente de recunoștință ce vi le păstrăm.

„În să vă comunice că M. S. Regele cu prilejul vizitei Sale la Arad

A. D. XENOPOL

în 10.XI, a dovedit un deosebit interes față de biblioteca A. D. Xenopol. Chiar la gară când am fost prezentat Majestații Sale, prima lui întrebare era dacă biblioteca Xenopol este bine îngrijită în noua ei locuință. Iar când a binevoit s'o viziteze a rostit cuvinte de laudă și mulțumire pentru mărimoasa donatoare”.

Dr. LAZAR NICH
Directorul Palatului Cultural

Această bibliotecă a fost transportată și instalată cu concursul fostului ministru pe atunci d-nul Gr. Trancu-lăși.

„Din comitetul organizator pentru ridicarea monumentului marelui istoric fac parte episcopul Ioan I. Papp, Vasile Goldis, fost ministru; dr. Stefan Ciceo Pop, fost ministru; Radu Păncu, fost prefect; dr. Ioan Robu fost primar; dr. Lazăr Nichi, directorul Palatului cultural; dr. Cornel Ardeleanu, general Bucur Bădescu, dr. Eugen Beles, dr. Eugen Măreșleu, Iosif Moldovan ș. a. foști senatori sau deputați.

Știri artistice

La 11 Martie va avea loc la Ateneu o prea interesantă conferință (înută de d-ra Margareta Benderli). Subiectul conferinței e următorul: „Cum să pricepem iubirea, iubirea o artă”.

D-na Benderli care mai e și apreciată autoare a volumului „Podoabe sufletești” a mai înțut acum doi ani tot la Ateneu o aplaudată conferință despre: *Telepatie*.

Însoțind conferința d-nul Șorhan Sideri artist la Teatrul Mic va recita versuri.

CE SPUNE
...m căuta să
moscului artist, core
toarele.

D. PAUL RAYNAL

nobila casă a lui Molière fluerături și huiducii.

Piesa și-a împărțit în două tabere nu numai publicul ci și critica. Unii ca d-nii Robert de Fiers și Ed. Séc au laudat-o cu entuziasm; alții i-au negat orice valoare.

Discuția continuă și azi.

Conferințele inspectorilor muncii

APLICAREA LEGII PERSOANELOR JURIDICE. — ȘCOALELE INDUSTRIALE

Eri Joi au început la ministerul muncii și cooperăției conferințele inspectorilor centrali și șefi de regiuni din toată țara.

Sedința dedimineață, a fost prezdată de d. I. Sellacec, directorul general al muncii, asistat de d. Georgescu, subdirector general.

S'a discutat chestiunea punerii în concordanță a noiei legi privitoare la persoanele juridice și legea sindicatelor profesionale, stabilindu-se cari articole din această din urmă lege nu se mai aplică după intrarea în vigoare a legii pentru persoanele juridice.

Sedința de după amiază a prezdat-o d. N. D. Chirculescu, ministrul muncii și cooperăției. S'a discutat chestiunea școlilor industriale.

Conferințele vor dura câteva zile. Se vor aduce în desbaeri, rând pe rând următoarele chestiuni: 1) Interpretarea unor articole din legea conflictelor de muncă; 2) Conlucrarea inspectorilor muncii cu cei industriali pentru prelungirea biletelor de liberă petrecere în țară a lucrătorilor străini; 3) Funcționarea oficiilor de plasare și înregistrarea șomajului; 4) Anchetă cu privire la durată muncii, la salariu și rapoas; 5) Statistica ucenicilor din diversele centre industriale, precum și alte chestiuni de ordin administrativ.

Cărți și reviste

A apărut „Anuarul tuturor automobilelor din țară și trăsurilor din București”.

Cuprinzând înscrise toate automobilele, cu No. de poliție, numele și adresele proprietarilor, marca de fabrică, puterea motorului și No. respectiv precum și toate trăsurile de piață din București.

În acest anuar se găsește în extras legea drumurilor, regulamentul rulașului pe căile publice și coplect legea circulației automobilelor cu toate semnele convenționale și indicațiunile de identificare.

Lucrarea corespond nevoii de a desțopă interesul publicului pentru chestiunea așa de deficiată a circulației.

Autorii acestei lucrări sunt d-nii Mișu Capelaanu inspector de poliție, Eugen D. Cusin, șeful diviziei circulației și maiorul Victor Marin-nescu.

— Înăl, cea ce e
altitudinea sfidătoare
fiei țării de noi erii
culă să jicnească sen
nitale omenească a că
Candji-vă că noi am
cietul lirică, am m
cielul Opere Române
tribuit ca publicul s
spectacolele Operei,
mult interes și agre
tumele și rechiziia
numai de Valkiria,
Mireasa vândută, sun
fondatorilor primel s
am cesionat statului
re astăzi prețuște
ca atunci când a fo
condiția ca să fie op
stat.

Și iată că în urma
te toată această ave
nile unor particulari,
(ii ne pare rău — da

DE CE

— De ce le suspe
Concesionarea Oper
mă a caetului de sarc
clauză, prin care d-lo
păra de la stat într
perel după trecere c

A trebuit interven
director general al
ca această clauză să

Acest lucru înveder
cesionarilor de a si
tul toată averea Op
o întreprindere part
alta.

Alta-cova: Direcțiu
vea tot interesu să
mille posibile, de v
economisit, va într
sionarilor și în ca
de pricepu că oric
se îndoașcă de cal
villoare.

CAETUL D

Dar în discuția

România

Chestia fur

BERLIN, 28. (I
nul german, care
Octombrie să a
sale de reparații
tative cu Româ
pentru a găsi o
vra acestor sta
le-aur făcut în G
reparațiilor.

După cum se
mău, a avansat s
ce reprezintă a
dustrișilor germ
vernul german
poate achita re
comenzi, înainte
finitivă a chesti
s'a gândit să r
român și jugosl
acest rest luând
monzile. Guvernu
gă să achite ace
luționarea chest
lor, în conformit
parașului ce se c
Jugoslaviai. În l

**GRAND HOTEL
CENTRAL
ARAD.**

TELEFON: Nr. 596. SZ.

Di. U

Nr. al camerei
Szoba szám

Eventuale plângeri rugãm a le înainta biroului.
Esetleges panaszokat kérem az irodában bejelenteni.

	L.	B.	L.	B.
Locuința dela până la				
Lakás tól ig				
Logis von bis				
Logis du au				
Dare pentru circ. străinilor Idegen fogy. adó				
Lumine electrică Villamos világítás Elektrische Beleuchtung — Électrique éclairage				
Pat suplimentar (deosebit) Külön ágy Extra bett — Lit. supplém				
Incalzitul Fűtés Heizung — Chauffage				

Scrietile primite pe voie precedenta nu vorzice a hoteli.

La o întreținere mai îndelungată, nota se va prezenta tot la 8 zile.
Hosszabb ill tartózkodásnál a számla minden 8 napban átnyujtatik
Bei längerem Aufenthalt wird die Rechnung alle 8 Tage präsentiert.
Chez séjour plus longue on présente le calculé tous les 8 jours.

No. _____ sz.

Arad 1926 III/25.

Nagy. FACTURA — SZÁMLA

Di: Nici Lăzar kultúrpalotai igazgató
ur rendeletére

Fizetendő és perendő a kiállítás helyén.

	Ár	Lei	bani
1 virág kosár istibolya eszter		400	lei
Fizetve			
Köszönettel			
Paurán Landorné			

ȚARA NOUĂ

REVISTĂ LUNARĂ

5, STRADA ARCULUI. — BUCUREȘTI. — STRADA ARCULUI, 5

Compernat

Domnului Dr. Lazăr Niki

Palatul Cultural

Arad

*Doamna Livia Tabic, este
suferinda cu de: insufi-
cienta mitrala si anihni-
advansata - Trebuie de
o alimentatie bogata
in zahar -*

DOMNULE PRIMAR ,

Subsemnata Livia Tabic, soția lui Cornel Tabic, func-
ționar la Primăria Municipiului Arad, suferind de insuficiență
mitrală și fiind tratată medical de către Dl. Dr. Pop, cu onoare
vă rog să binevoiți a aproba și dispune să mi se elibereze o
cota de zahăr supliment, necesar tratamentului boalei.-

Arad, la 6 Iulie 1927.

Cu deosebit respect,

Livia Tabic

DOMNIEI SALE

DOMNULUI PRIMAR AL MUNICIPIULUI

A R A D .